

Huw Irranca-Davies, Cadeirydd
Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a Chyfansoddiad
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

17 Hydref 2022

Annwyl Huw,

BIL YR AMGYLCHEDD HANESYDDOL (CYMRU)

Diolch am eich llythyr dyddiedig 20 Medi 2022. O ystyried natur dechnegol nifer o'r pwyntiau a godwyd, mae Swyddfa'r Cwnsler Deddfwriaethol wedi paratoi ymateb manwl ac amgaeaf hwy fel Atodiad.

Mae llond dwrn o faterion yr wyf yn ymateb iddynt yn uniongyrchol:

- Rwy'n ddiolchgar i'r Pwyllgor am dynnu sylw at gamgymeriad, drwy gwestiwn 22, ym mharagraff 2 o Atodlen 7. Mae hyn yn cadw unrhyw atebolrwydd troseddol sy'n codi o dan adrannau penodol o'r Bil tra bod adeilad yn destun rhestru dros dro neu amddiffyniad dros dro. Ni ddylai paragraff 2 Atodlen 7 grybwyll atebolrwydd o dan adran 118, oherwydd nid yw adran 118 yn gymwys i adeilad sy'n amodol ar restru dros dro neu amddiffyniad dros dro. Mae hwn yn fater y byddaf yn ceisio mynd i'r afael ag ef yn Ystyriaeth y Pwyllgor Manwl os bydd y Bil yn cyrraedd y pwynt hwnnw.
- Yng nghwestiwn 79, rydych wedi gofyn am yr effaith ar bwerau presennol; gallaf gadarnhau bod y Llywodraeth yn fodlon â'r effaith a gyflawnwyd gan y Bil yn hyn o beth.
- Fe wnaeth cwestiwn 82 ofyn am wybodaeth am ymgynghoriad cyn cyflwyno. Gweithiodd Cadw gyda grŵp gorchwyl a gorffen yn cynnwys unigolion o bob rhan o'r sector amgylchedd hanesyddol. Natur y rhyngweithio oedd bod cwestiynau penodol neu'r drafftio yn cael eu rhannu gyda'r grŵp i bwysu dealltwriaeth o sut roedd y darpariaethau'n gweithio'n ymarferol neu i ba raddau yr oedd effaith y gyfraith yn aros heb ei newid. Ni fwriadwyd i'r cyfnewidiadau gael eu cyhoeddi erioed.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Mick.Antoniw@llyw.cymru
Correspondence.Mick.Antoniw@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

- Yn olaf, ar gwestiwn 84, ni fwriadwyd i baragraff 23 o'm llythyr ar 17 Awst gyfeirio at ddyddiad absoliwt, ond yn hytrach tuag at gyfnod pan oedd y Llywodraeth yn teimlo y byddai'n briodol ceisio cytundeb i newidiadau pellach i Reolau Sefydlog. Mae'r ddwy amserlen a awgrymir gennych, yn pwyntio tuag at ymdrin â'r peth cyn toriad yr haf.

Hyderaf fod gweddill eich cwestiynau yn cael eu hateb yn yr atodiad sydd ynghlwm.

Yn gywir,

A handwritten signature in blue ink, reading "Mick Antoniw". The signature is written in a cursive style. Below the signature, there is a short horizontal blue line.

Mick Antoniw AS/MS

Y Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad
Counsel General and Minister for the Constitution

ATODIAD A BARATOWYD GAN SWYDDFA'R CWNSLER DEDDFWRIAETHOL

Henebion o ddiddordeb hanesyddol arbennig

Cwestiwn 1: adran 2(3)

1. Mae pŵer yn adran 2(3) o'r Bil yn ganlyniad i'r newid a wnaed wrth ailddatgan geiriau agoriadol adran 61(8) Deddf Henebion Hynafol ac Ardaloedd Archaeolegol 1979 (Deddf 1979), sy'n ymddangos yng ngeiriau agoriadol adran 2(3) o'r Bil.
2. Rydym yn ansicr a yw "eglwysig" yn adran 61(8) yn gymwys mewn perthynas ag Eglwys Loegr yn unig. Gallai fod ag ystyr ehangach fel bod adran 61(8) yn gymwys mewn perthynas ag unrhyw adeilad crefyddol a ddefnyddir at ddibenion crefyddol.
3. Mae "Eglwysig" yn fynegiant a ddefnyddir mewn manau eraill yn Neddf 1979 mewn cyd-destun lle mae'n ymddangos yn glir ei fod wedi'i gyfyngu i Eglwys Loegr - gweler adran 51, sy'n ymdrin ag eiddo eglwysig. Ond rydym o'r farn nad yw hyn yn bendant o ran ailddatgan adran 61(8) yn gywir mewn cyd-destun lle mae'n rhaid darllen y ddeddfwriaeth hyd y gellir mewn modd sy'n gydnaws â'r hawliau a geir yn yr ECHR. Mae'n wir hefyd bod adran 60 o Ddeddf Cynllunio (Adeiladau Rhestredig ac Ardaloedd Cadwraeth) 1990 (Deddf Adeiladau Rhestredig 1990) yn defnyddio'r mynegiant mewn ffordd sy'n ymddangos yn glir ei fod wedi ei fwriadu i fynd y tu hwnt i Eglwys Loegr.
4. Mae adran 2(3) o'r Bil yn ailddatgan adran 61(8) yn y ffordd yr ydym o'r farn ei bod yn fwyaf tebygol o fod yn cydymffurfio â'r Confensiwn (er mwyn osgoi potensial gwahaniaethu na ellir ei gyfiawnhau), yn amodol ar bŵer ar gyfer eithriadau i'r sefyllfa gyffredinol gael eu pennu gan reoliadau. Ni ddaethom o hyd i gyfraith achos perthnasol ar y pwynt penodol hwn, felly roedd y sefyllfa a gyrhaeddwyd yn y Bil yn cynnwys rhywfaint o ddyfalu ar ein rhan. Yn *AG ex rel Cyngor Sir Swydd Bedford v Howard United Reformed Church Trustees* (1976) (a oedd yn ymwneud ag adeiladau rhestredig), canfu Tŷ'r Arglwyddi ei fod yn ddiangen ac yn annoeth penderfynu a oedd "adeiladau eglwysig" wedi'i gyfyngu i adeiladau Cristnogol. Yn ymarferol, mae adeiladau a allai fod wedi'u rhestru fel arall ond nad ydynt ar ôl ystyried adran 61 o Ddeddf 1979 i gyd yn rhai Cristnogol. Mae angen cael hyblygrwydd i wneud darpariaeth er mwyn sicrhau bod adeiladau a ddylai gael eu gwarchod yn gallu parhau i gael eu gwarchod, os yw hynny'n briodol.
5. Mae Rheol Sefydlog (RhS) 26C.2(iv) yn caniatáu ychwanegu'r math hwn o fesurau diogelu: mae canllawiau'r Llywydd ar RhS 26C yn crybwyll yn benodol yr ECHR yng nghyd-destun y math o newidiadau i'r gyfraith y gallai fod angen eu gwneud mewn Bil cydgrynhoi.
6. Mae'r pŵer i wneud darpariaeth atodol ac ati yn cael ei ddefnyddio'n gyffredin er mwyn sicrhau bod y gyfraith yn gweithredu'n effeithiol ac yn cwmpasu darpariaeth ar gyfer mân fanylion cysylltiedig. Gweler hefyd yr ymateb i gwestiwn 77.

Cwestiwn 2: adran 5

7. Rydym wedi dewis peidio ag ailddatgan adran 1AA(6) o Ddeddf 1979 i osgoi cynnwys darpariaeth na fyddai byth yn cael ei defnyddio. Caniateir y math hwn o hepgor gan

RhS 26C.2(iii) ar y sail nad yw'r ddarpariaeth o unrhyw gyfleustod neu effaith ymarferol. Nid ydym yn credu bod yr asesiad hwn yn cael ei effeithio gan y ffaith bod adran 1AA(6) wedi'i hychwanegu at Ddeddf 1979 trwy welliant yn 2016.

8. Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw bŵer arall i ddiwygio'r rhestr o ymgynghorwyr.
9. Nid oes gan Cadw gofnodion o unrhyw gwynion gan bobl sy'n dweud y dylen nhw fod wedi ymgynghori ynglŷn â threfnu neu restru arfaethedig. Mae hysbysiadau o ymgynghori ar restru a rhestrau arfaethedig yn cael eu rhoi ar wefan Cadw.

Cwestiwn 3: adran 14(2), (4) a (5)

10. Wrth ailddatgan darpariaeth am ymgeisio am ganiatâd heneb gofrestredig, y farn yw bod y cydbwysedd yn y gyfraith gyfredol rhwng yr hyn y dylid mynd i'r afael â hi ar wyneb y ddeddfwriaeth sylfaenol a'r hyn sy'n cael ei adael i reoliadau gael ei newid. Mae'n ddefnyddiol i ddefnyddwyr y ddeddfwriaeth yn y dyfodol i weld mwy o ofynion hanfodol y system yn y ddeddfwriaeth sylfaenol, yn lle gorfod edrych yn rhywle arall. Roedd yr amcan hwn yn tywys ein hymdriniaeth tuag at adrannau 14(2), (4) a (5). Er enghraifft, byddai'r wybodaeth benodol a grybwyllir yn adran 14(2) bob amser yn hanfodol i gais caniatâd llawn (yn hytrach na chais am fân weithiau o dan adran 14(4) a (5)) ac mae'n ymddangos yn well dweud hynny yn y Bil, yn hytrach nac mewn rheoliadau. Mae hyn hefyd yn cynnig mwy o gysondeb â'r deunydd sy'n ofynnol am gais am ganiatâd adeilad rhestredig yn adran 90.
11. Mae Adrannau 14(4) a (5) yn perthyn i broses ganiatáu wedi'i symleiddio a gyflwynwyd gan Ddeddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2016 (y Ddeddf 2016). Mae'r darpariaethau hyn yn gweithio'n dda ond efallai y bydd gweinyddiaethau'r dyfodol yn dymuno nodi achosion ychwanegol lle mae'r broses wedi'i symleiddio yn gymwys.

Cwestiwn 4: Atodlen 6, paragraff 3

12. Bydd y newid yn effeithio ar gyfranogwyr mewn ymchwiliad neu wrandawriad lleol a gynhelir cyn pennu cais am ganiatâd heneb gofrestredig, neu addasiad neu ddirymiad i ganiatâd a roddwyd. Ni fydd costau yn cael eu caniatáu oni bai bod y person wedi ymddwyn yn afresymol yn ystod ymchwiliad neu wrandawriad a bod yr ymddygiad hwnnw wedi achosi i barti arall fynd i wariant diangen neu wastraffus. Gallai'r costau hyn gael eu dyfarnu yn erbyn unrhyw gyfranogwr, gan gynnwys Cadw, os yw'r ymddygiad yn cael ei ystyried yn afresymol.
13. Yn ei ffurflen Rhan 1 Atodlen 1 ddiwygiedig i'r Ddeddf 1979, o'i ystyried ar ei golwg, nid yw'n gwneud unrhyw ddarpariaeth am dystiolaeth a chostau mewn ymchwiliadau lleol a achoswyd i'w cynnal gan Weinidogion Cymru. Credwn fod hyn yn amlwg yn amryfusedd, oherwydd yn absenoldeb darpariaeth am y materion hyn, gallai effeithiolrwydd yr ymchwiliadau hynny gael eu tanseilio. Pe bai hyn yn ddewis bwriadol, byddai hefyd yn gadael ymchwiliadau o dan Ran 1 y Ddeddf 1979 fel yr unig enghraifft o ymchwiliad yn y Ddeddf honno lle nad oedd darpariaeth ar gyfer y materion hyn wedi'i wneud. Dylai Paragraff 4(1) fod wedi'i gymhwyso mewn perthynas â'r ddarpariaeth newydd a fewnosodwyd gan y Ddeddf 2016.

Cwestiwn 5: adran 21 (5)

14. Mae Adran 7 Deddf 1979 yn gwneud darpariaeth ar gyfer talu iawndal ar wrthod caniatâd heneb gofrestredig o dan amgylchiadau penodol. Darparodd Adran 7(4) Deddf 1979 yn wreiddiol y byddai person â'r hawl i dderbyn iawndal am wrthod caniatâd heneb gofrestredig, hyd yn oed pe byddai'r gweithiau arfaethedig yn cynnwys dinistr llwyr neu rannol o heneb, pe bai'r gweithiau hynny at ddefnydd heneb at ddibenion amaethyddiaeth neu goedwigaeth. Cyflwynwyd Adran 7(4A) gan Ddeddf 2016 gan na chafwyd unrhyw dystiolaeth i gefnogi triniaeth ffafriol ar gyfer amaethyddiaeth neu goedwigaeth o dan Adran 7(4). Nid oes unrhyw gofnod yng Nghymru o unrhyw hawliadau o'r fath am iawndal yn gysylltiedig â gweithiau amaethyddol neu goedwigaeth. Cynigiwyd y pŵer yn adran 7(4A) i gymryd lle adran 7(4) yng Nghymru rhag ofn y byddai sail i wahaniaethu rhwng yr hawl i iawndal at unrhyw ddiben. Yn y cyfnod cyfamserol, nid oes unrhyw dystiolaeth wedi dod i law i nodi gwrthod caniatâd heneb gofrestredig ar gyfer dinistrio heneb yn llwyr neu'n rhannol o dan yr amgylchiadau a amlinellir yn adran 21(3)(b) neu (c) y Bil sy'n gwarantu iawndal.
15. Nid oes golwg y bydd adran 10 y Ddeddf 2016, sy'n cynnwys diwygiad arfaethedig i adran 7 o'r Ddeddf 1979 yn cael ei dwyn i rym am y rhesymau a amlinellir uchod. Mae'r amgylchiadau hyn yn golygu ei fod yn newid a ganiateir gan RhS 26C.2(iii), ac nid yw adran 7(4A) wedi'i hailddatgan ar y sail honno.

Cwestiwn 6: adran 30(7)(b)

16. Wrth ailymweld ag adran 2(8A) Deddf 1979 ac wrth ddrafftio ei rhagflaenydd - adran 2(8) - daeth yn amlwg bod y newidiadau a wnaed gan Ddeddf 2016 wedi newid effaith yr amddiffyniad gwreiddiol yn anfwriadol. Yng nghyd-destun adran 2, a'r amddiffyniad penodol hwn, dim ond mewn perthynas â gorfod profi bod camau wedi'u cymryd gyda'r bwriad o ganfod a oedd tir yn cynnwys heneb gofrestredig y mae gwybodaeth person cyn i waith gael ei wneud yn berthnasol. Dylai cwestiwn ar wahân am wybodaeth neu gred person fod yn ffactor perthnasol drwy gydol y broses o gynllunio a gwneud gwaith at ddibenion argaeledd yr amddiffyniad (fel yr oedd yn glir cyn i adran 2(8) gael ei diwygio). Mae'r safbwynt arall yn groes i'r buddiant polisi cyhoeddus a ddiogelir gan y troseddau yn adran 2, oherwydd y gallai o bosibl gynnig amddiffyniad i berson a gafodd wybodaeth am safle heneb gofrestredig ar ôl i'r gwaith a ddifrododd yr heneb ddechrau.

Cwestiwn 7: adran 31(5)

17. Yn ymarferol, byddai Cadw yn dewis cyflwyno copïau o hysbysiad stop dros dro i feddianwyr heneb gofrestredig, er na fyddai pob meddiannydd o reidrwydd yn cael ei ystyried â buddiant yn yr heneb neu'r tir at ddibenion adran 9ZI o Ddeddf 1979.
18. Mae adran 171E(4) o Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990 (Deddf Cynllunio 1990), sy'n ymwneud â hysbysiadau stop dros dro mewn perthynas â thorri rheolaeth gynllunio, yn darparu ar gyfer cyflwyno hysbysiadau i feddiannydd yn ogystal ag i berson â buddiant yn y tir. Nid yw'r darpariaethau a fewnosodwyd gan Ddeddf 2016 yn Neddf 1979 a Deddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn gwneud darpariaeth benodol ar gyfer gwasanaeth i feddianwyr. Y rheswm am hynny oedd y credid bod cyfeiriadau at feddianwyr yn ddiangen, yn hytrach nag adlewyrchu bwriad na ddylai meddianwyr

gael eu gwasanaethu. Am y rhesymau a roddir uchod, rydym bellach o'r farn y dylid bod wedi cynnwys cyfeiriadau penodol at feddianwyr.

19. Mae RhS 26C.2.(ii) yn berthnasol yn y cyd-destun hwn, oherwydd ei fod yn caniatáu eglurhad o'r ffordd y mae'r gyfraith yn gweithredu'n ymarferol. Hefyd yn berthnasol yw sicrhau cysondeb ar draws y Bil rhwng darpariaethau cyfatebol, gan gynnwys darpariaeth a fydd yn cael ei hailddatgan yn y prosiect cydgrynhoi cynllunio sydd ar y gweill ar hyn o bryd. Er enghraifft, mae adran 206 o'r Bil (yn glŷn â chyflwyno dogfennau) yn gwahaniaethu rhwng meddianwyr a phersonau sydd â buddiant mewn henebion, adeiladau neu dir arall.

Cwestiwn 8: adran 39(2)(c)

20. Mae adran 9ZE(3)(c)(i) o Ddeddf 1979 yn groes i'r gwaharddiad yn adran 2 ar wneud gwaith sy'n effeithio ar heneb gofrestredig (mae hyn yn gwahardd gwaith atgyweirio neu addasu). Mae hynny oherwydd ei fod yn awgrymu y byddai gwaith atgyweirio neu ddarparu cymorth dros dro yn cael ei ganiatáu heb ganiatâd. Er bod amddiffyniad yn adran 2(9) sy'n ymwneud â gwaith a wneir ar gyfer iechyd a diogelwch sy'n torri adran 2(1) neu (6), nid yw hyn yn cyfeirio at y posibilrwydd o wneud atgyweiriadau neu gymorth dros dro. Mae hyn yn wahanol i'r sefyllfa o dan adran 8 o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 mewn perthynas ag adeiladau rhestredig. Credwn fod y ddarpariaeth a gynhwyswyd yn adran 9ZE(3) wedi ailadrodd y sefyllfa ar gyfer adeiladau rhestredig ar gam.
21. Nid yw'r llinell rannu rhwng y gwahanol gategoriâu o newid a ganiateir gan RhS 26C bob amser yn glir. Yn yr achos hwn, mae RhS 26C.2(iv) yn berthnasol oherwydd bod y Bil yn cywiro'r hyn sy'n ymddangos yn anomaledd/camgymeriad clir yn y ddarpariaeth sy'n cael ei hailddatgan.

Cwestiynau 9 a 17 - adran 46(3) a 62(6)

22. Nid yw'n glir ar unwaith o Ddeddf 1979 a yw'r ymadrodd "*cyflogi fel/employed as*" yn cyfeirio at y sail gytundebol y mae person yn gweithredu fel gofalwr arni, neu a yw'n gyfystyr â "*wedi cysylltu fel/engaged as*" neu "*gweithredu fel/acting as*".
23. Yr hyn sy'n ymddangos yn bwysig at ddibenion Deddf 1979 yw a yw person yn meddiannu heneb yn rhinwedd ei swydd fel gofalwr, nid a yw'n gwneud hynny o dan drefniant cytundebol penodol. Mae hyn yn cyd-fynd â'n dealltwriaeth o sut mae'r ddarpariaeth hon wedi'i deall yn ymarferol (lle mae'r trefniadau ar gyfer gofalwyr yn amrywio). Nid ydym yn meddwl bod hepgor y geiriad yn ehangu'r ddarpariaeth.
24. Credwn fod y newid yn egluro cymhwysiad y gyfraith bresennol drwy ddileu amwysedd a dyna pam yr ydym wedi dibynnu ar RhS 26C.2(ii) a (iv).

Cwestiynau 10 ac 11: adrannau 47(4) a 49(5)(a)

25. Rydym o'r farn bod y ddarpariaeth sydd wedi'i chynnwys ar godi tâl yn egluro'r sefyllfa bresennol ond nad yw'n ei newid (gan ddibynnu felly ar RhS 26C.2(ii)). Yn rhinwedd cael ei benodi'n warcheidwad heneb neu dir cysylltiedig, mae gan berson reolaeth lwyr dros yr heneb neu'r tir. Nid ydym yn credu bod unrhyw amheuaeth bod

hyn yn cynnwys y pŵer i godi tâl am ddefnydd penodol o'r heneb, fel y byddai'n wir yn achos pobl eraill sy'n rheoli mangre benodol am resymau eraill.

26. Er bod Cadw ac awdurdodau lleol wedi dibynnu ar reolaeth lawn ar henebion sydd dan warcheidiaeth yn ôl Deddf 1979, gall y berthynas â rhydd-ddeiliaid henebion gwarcheidiaeth fod yn gymhleth. Felly, mae mwy o eglurder ynghylch y pwerau ynghylch codi tâl am ddefnyddio henebion yn ddymunol.

Cwestiynau 12 i 15: adran 55(4), 55(5), 55(5)(c) a 55(6)

27. Ar adran 55(4):

- a. Mae'r pwerau sydd ar gael i awdurdodau lleol o dan adran 19 o Ddeddf 1979 i ddeddfu wedi'u hailddatgan ar ffurf addasedig: maent wedi'u hailddatgan fel pwerau i wneud isddeddfau, nid rheoliadau. Mae hefyd yn wir fod y pwerau wedi'u culhau o ran yr ystod o bethau y gallent eu cwmpasu. Mae hyn yn cynnwys dileu'r gofyniad bod amserau arferol mynediad cyhoeddus i henebion yn cael eu rheoli gan reoliadau, felly bydd pob awdurdod lleol yn mynd i'r afael â'r mater yn weinyddol. Gellid ystyried y culhau hwn ar y pŵer presennol fel dileu pŵer i wneud rheoliadau.
- b. Mae'r newid yn un bychan sy'n ymwneud â mater o ffurf; mae'n adlewyrchu'r ffordd y mae'r rheolau ar gael mynediad i henebion wedi'u cymhwysu'n ymarferol ac mae'n gyson ag arferion drafftio modern (mae'n anarferol iawn i isddeddfwriaeth fynd i'r afael â mater o'r natur hon).
- c. Fel y cyfryw, mae Nodiadau'r Drafftwyr yn cyfeirio at Reol Sefydlog 26C.2(ii) a (iv).

28. Adran 55(5) – mae'r newid hwn yn adlewyrchu'r ffordd y mae'r ddarpariaeth yn adran 19 wedi'i chymhwyso'n ymarferol, sy'n fath o newid a ganiateir gan Reol Sefydlog 26C. Cyfeiriasom at baragraff (iv) i gydnabod y ffaith ein bod yn newid y gyfraith bresennol.

29. Adran 55(5)(c) a 55(6) – nid ydym yn ystyried y newidiadau drafftio i'r sefyllfa bresennol; mae'n egluro'r hyn sydd eisoes wedi'i ganiatáu, yn ein barn ni, yn rhinwedd y ffaith bod gan Weinidogion Cymru neu awdurdod lleol reolaeth ar heneb. Nid yw'r sefyllfa yn Neddf 1979 yn glir, serch hynny, oherwydd absenoldeb cydnabyddiaeth o'r cysylltiad hwn o adran 19(2) o'r Ddeddf. Mae'r drafftio yn y Bil wedi'i gynnwys i egluro ar ba sail y mae arfer presennol yn cael ei weithredu, ac mae hwn yn newid a ganiateir gan Reol Sefydlog 26C.2(ii).

30. Byddai rheolaethau ar fynediad cyhoeddus yn cael eu harfer ar sail perchnogaeth, gwarcheidiaeth neu bwerau cyffredinol megis adran 60 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (DLIC 2006) neu bwerau cyfatebol mewn pwerau llywodraeth leol.

Cwestiwn 16: adran 56(1)

31. O dan Ddeddf 1979, roedd amrywiaeth o faterion yn amodol ar reoliadau o dan adrannau 19(3) a (4) a byddai torri amodau yn drosedd a fyddai'n arwain at ddirwy. Yn ymarferol, ni fyddai Gweinidogion Cymru yn gwneud rheoliadau o'r fath oni bai y

byddent yn gwahardd neu'n rheoleiddio ymddygiad a fyddai'n niweidio'r heneb neu'n tarfu ar fwynhad y cyhoedd. Mae ailddatgan y ddarpariaeth yn y modd hwn yn rhoi tryloywder ac eglurder ynghylch ei bwriad.

32. Mae'r pwerau a ailddatganwyd o adran 19 yn adlewyrchu'r ffordd y mae'r system a grëwyd gan Ddeddf 1979 wedi'i chymhwyso'n ymarferol. Mae absenoldeb unrhyw reoliadau a wneir ar gyfer Cymru o dan yr adran honno yn awgrymu nad oes angen y pŵer yn ei ffurf bresennol yn y Bil. Mae hwn yn newid yr ystyrir ei fod yn cael ei ganiatáu gan Reol Sefydlog 26.2(ii), ond mae'r cyfeiriad yn y Nodiadau Drafftwyd i Reol Sefydlog 26C.2(iv) yn gydnabyddiaeth o newid i'r gyfraith bresennol.

Cwestiwn 18: adran 64(1) i (3)

33. Mae Deddf 1979 yn rhagflaenu datganoli yng Nghymru, ac mae pwerau ar gael ar hyn o bryd i Weinidogion Cymru o dan y Ddeddf sy'n gorgyffwrdd yn gyfan gwbl â'r pwerau cyffredinol sydd ar gael i Weinidogion o dan Ran 2 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Ein dull o ailddatgan adran 45 oedd hepgor unrhyw bwerau lle'r oedd y gorgyffwrdd hwnnw'n bodoli. Mae hyn yn gyson â RhS 26C.2(iii) - gan hepgor darpariaeth ddiangen.
34. Ein hymagwedd gyffredinol at bwerau Gweinidogion Cymru yw hepgor darpariaeth o'r ailddatganiad dim ond lle y gellid cyflawni'r un effaith drwy ddefnyddio pwerau cyffredinol, gan ystyried unrhyw reolaethau dros y ffordd y mae'r pwerau yn Neddf 1979 yn arferadwy. Pan fo arfer pwerau yn amodol ar fodloni rhai profion penodol neu'n amodol ar gyfyngiadau penodol eraill, caiff y pwerau yn y Bil eu hailddatgan yn hytrach na dibynnu ar y swyddogaethau a gyflwynwyd gan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Adeiladau o ddiddordeb pensaernïol neu hanesyddol arbennig

Cwestiwn 19: adran 76(1)

35. Gosodwyd y ddyletswydd naill ai i lunio rhestrau o adeiladau neu gymeradwyo rhestrau a luniwyd gan eraill yn gyntaf gan Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1947, ond yn ymarferol mae rhestrau o adeiladau yng Nghymru bob amser wedi'u llunio gan Weinidogion neu ar eu rhan.
36. Oherwydd bod y rhestr o adeiladau eisoes wedi'i llunio a bod ailarolwg systematig o Gymru wedi'i gwblhau yn 2006, nid oes angen cymeradwyo rhestrau a luniwyd gan eraill. Mae'r mwyafrif helaeth o restrau Cadw bellach yn 'rhestrau yn y fan a'r lle' unigol sy'n cael eu hysgogi gan geisiadau gan y cyhoedd. Er y gellir comisiynu adroddiadau ar categorïau penodol o adeiladau sy'n briodol i'w rhestru o bryd i'w gilydd, byddai adeiladau sy'n ymgeisio bob amser yn cael eu hasesu'n llawn gan swyddogion Cadw cyn eu cynnwys yn y rhestr. O dan yr amgylchiadau, nid oes unrhyw ddefnydd ymarferol bellach i'r pŵer i gymeradwyo rhestrau o adeiladau a luniwyd gan eraill.

Cwestiwn 20: adran 76(1)

37. Pan ddeddfwyd adran 2(4) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 am y tro cyntaf fel adran 11 o Ddeddf Mwynderau Dinesig 1967, cadwyd rhestrau a diwygiadau ar bapur,

ond cedwir rhestr adeiladau yn electronig bellach. Nid oes fersiwn copi caled o'r rhestr gyfan, sy'n cynnwys dros 30,000 o adeiladau.

38. Bwriad disodli'r ddyletswydd i sicrhau bod copïau ar gael i'w harchwilio â dyletswydd i gyhoeddi'r rhestr yw adlewyrchu'r hyn y deallir bod y ddyletswydd yn ei olygu o ganlyniad i newidiadau technolegol ers 1967. Gellid ei ddisgrifio hefyd fel un sy'n hepgor gofynion sydd wedi dyddio nad oes ganddynt bellach unrhyw ddefnyddioldeb nac effaith ymarferol.
39. Mae awdurdodau lleol yn parhau i ddarparu mynediad at gofnodion rhestr fel y disgrifir yn adran 77(4) a (5) o'r Bil. Os nad oes gan bobl fynediad i'r rhyngwrwyd, gallant gael cofnodion rhestr yn uniongyrchol gan yr awdurdod lleol perthnasol neu ar gais gan Cadw. Gallant hefyd gael mynediad i'r gronfa ddata ar-lein mewn llyfrgelloedd lleol.
40. Mae'r trefniadau hyn yn ychwanegol at unrhyw hawliau mynediad eraill i weld gwybodaeth a allai fod gan berson. Ond mae gwybodaeth gyhoeddedig yn debygol o gael ei heithrio rhag cael ei datgelu o dan adran 21 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 ar y sail ei bod eisoes yn rhesymol hygyrch i'r person drwy ddulliau eraill.

Cwestiwn 21: adran 78

41. Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw bŵer arall i ddiwygio'r rhestr o ymgynghorwyr.
42. Mae'r darpariaethau ymgynghori hyn wedi bod mewn grym ers 2017. Ers hynny, nid yw Cadw wedi nodi unrhyw reswm pam y gallai fod angen diwygio'r rhestr o ymgynghoreion, gan ei bod eisoes yn cynnwys yr holl bobl y byddai'n briodol ymgynghori â hwy. Mae'r pŵer wedi'i hepgor o dan RhS 26C.2(iii) oherwydd nad oes iddo unrhyw ddefnyddioldeb ymarferol. Gweler hefyd yr ymateb i gwestiwn 2.

Cwestiwn 23: adran 81(2) a (6)

43. Y prif newid yma yw symud y seiliau dros adolygiadau o reoliadau i'r Bil, i adlewyrchu pwysigrwydd y darpariaethau. Mae cadw'r pŵer i'w diwygio (gyda gweithdrefn Senedd uwch oherwydd y byddai unrhyw reoliadau bellach yn diwygio deddfwriaeth sylfaenol) yn cadw'r hyblygrwydd sydd eisoes yn bodoli. Effaith gyfunol y newidiadau hyn yw gwneud y darpariaethau yn fwy cydlynol a hygyrch heb newid eu heffaith ymarferol yn sylweddol. Mae'n briodol gwneud y newidiadau at ddibenion cyflawni cydgrynhoi boddhaol.

Cwestiwn 24: adran 81(3) a (4)

44. Mae adran 81 o'r Bil yn adlewyrchu effaith rheoliad 3 o OS 2017/644, gyda phŵer i wneud eithriadau sy'n deillio o baragraff 1(2) o Atodlen 1B i Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990. Nid yw hyn yn newid y gyfraith sylwedd ond mae'n adlewyrchu effaith bresennol paragraff 1 Atodlen 1B a rheoliad 3. Yr unig newid yw statws y ddarpariaeth i bob adolygiad gael ei gynnal gan bersonau penodedig, sydd wedi'i symud o isddeddfwriaeth i ddeddfwriaeth sylfaenol. Ystyrir bod hyn yn briodol i gyflawni darn mwy cydlynol o ddeddfwriaeth.

45. Gan mai Gweinidogion Cymru sy'n gyfrifol am restru adeiladau, mae defnyddio person penodedig mewn adolygiadau o ddynodiadau yn sicrhau rhywfaint o annibyniaeth a thryloywder, ac nid yw'r angen yn debygol o newid yn y dyfodol.

Cwestiwn 25: adran 90(1)

46. Wedi'i gadarnhau.

Cwestiwn 26: adran 90(2)(c)

47. Gellid darllen Adran 10 o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 fel petai'n cymryd bod pob cais yn cael ei wneud i'r awdurdod cynllunio lleol. Mae drafftio adran 90 o'r Bil, ar y llaw arall, yn ei gwneud yn glir bod rhai ceisiadau am gydsyniad adeilad rhestredig yn cael eu gwneud i Weinidogion Cymru.
48. Yn union fel y gall fod yn rhaid i awdurdodau cynllunio fynd yn ôl at ymgeiswyr am wybodaeth i wneud yn siŵr bod ganddynt yr holl ddeunydd perthnasol at ddibenion penderfyniad, felly hefyd Gweinidogion Cymru. Rydym o'r farn bod yn rhaid darllen y darpariaethau presennol fel rhai sy'n rhoi pŵer i Weinidogion Cymru fynnu gwybodaeth bellach pan wneir cais iddynt, ac mae'n fwy defnyddiol nodi hynny fel pŵer datganedig yn y Bil.

Cwestiwn 27: adran 90(3)

49. Mae adran 10(3)(a) i (ab) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn nodi y caiff rheoliadau wneud darpariaeth ynghylch y ffurf a'r modd y mae ceisiadau i'w gwneud, manylion y materion hynny sydd i'w cynnwys mewn ceisiadau o'r fath, a'r dogfennau neu ddeunyddiau eraill a ddylai gyd-fynd â cheisiadau o'r fath. Mae Gweinidogion Cymru a'u rhagflaenwyr wedi darparu ffurflenni at y diben hwn ers amser maith, ac fe'u defnyddir bob amser yn ymarferol. Mae OS 2012/793 yn ei gwneud yn ofynnol i geisiadau gael eu gwneud yn ysgrifenedig i awdurdod cynllunio lleol ar ffurflen a gyhoeddir gan Weinidogion Cymru (neu ffurflen sydd i raddau helaeth i'r un effaith). Ar hyn o bryd gwneir cais ar-lein gan ddefnyddio'r 1App neu drwy ddefnyddio copi o ffurflen gais a gyhoeddir gan Weinidogion Cymru.

Cwestiwn 28: adran 92(1)

50. Wedi'i gadarnhau.

Cwestiynau 29 a 30: adrannau 92 a 95

51. Mae'r Pwyllgor a'i ragflaenwyr wedi argymhell darpariaethau mewn amrywiol Filiau'r Senedd sy'n rhoi pwerau i Weinidogion Cymru roi cyfarwyddiadau gael eu disodli gan bwerau i wneud gorchmynion neu reoliadau ar ffurf offerynnau statudol sy'n amodol ar weithdrefn y Senedd. (Er enghraifft, argymhellion 8, 18 a 19 o adroddiad y Pwyllgor ar y Bil Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru).) Nid yw Llywodraeth Cymru bob amser wedi cytuno â'r argymhellion, er enghraifft os yw'r cyfarwyddiadau dan sylw yn berthnasol i gyrff neu achosion penodol yn unig, neu os nad yw eu heffaith ond yn fach ac yn dechnegol. Fodd bynnag, derbynnir yn dda'r egwyddor y dylai pwerau deddfu cyffredinol a roddir i Weinidogion Cymru fod yn arferadwy drwy offeryn statudol, gyda lefel briodol o reolaeth gan y Senedd.

52. Pan fo Bil cydgrynhoi yn ailddatgan darpariaethau sy'n rhoi pwerau i wneud darpariaeth gyffredinol o natur ddeddfwriaethol ar ffurf cyfarwyddiadau, gall fod yn briodol disodli'r pwerau hynny â phwerau i wneud rheoliadau drwy offeryn statudol. Mae canllawiau'r Llywydd i gefnogi gweithrediad RhS 26C yn rhoi hyn fel enghraifft o'r math o newid y gellir ei wneud i sicrhau cydgrynhoad boddhaol o dan RhS 26C.2(iv).
53. Mae angen barnu a ddylid gwneud newid o'r fath fesul achos, gan ystyried natur a chwmpas y ddarpariaeth y gellir ei gwneud yn y cyfarwyddiadau ac unrhyw anawsterau ymarferol y gallai'r newid eu hachosi. Yn achos y pwerau a ailddatganwyd yn adrannau 92 a 95 o'r Bil, mae'r pwerau i roi cyfarwyddiadau ymgeisio cyffredinol wedi'u disodli â phwerau i wneud rheoliadau ac nid yw ystyriaethau gwrthbwysol o blaid cadw cyfarwyddiadau wedi'u nodi.

Cwestiwn 31: adran 95(7)

54. Mae'r enghreifftiau yn adran 95(7) yn rhoi syniad o rai o'r mathau mwy arwyddocaol o ddarpariaeth y gellid eu gwneud (ac sydd eisoes wedi'u gwneud) mewn cyfarwyddiadau. Maent yn rhoi eglurhad defnyddiol trwy ei gwneud yn haws i'r darllenydd ddeall sut mae'r pŵer yn debygol o gael ei ddefnyddio.

Cwestiwn 32: adran 98

55. Byddai Adran 51 o Ddeddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol 2004 (Deddf 2004) yn newid y cyfnod rhagosodedig ar gyfer dechrau datblygu a awdurdodwyd gan ganiatâd cynllunio a gwaith a awdurdodwyd gan ganiatâd adeilad rhestredig neu ganiatâd ardal gadwraeth. Nid yw'r newid wedi dod i rym yng Nghymru. Fe'i deddfwyd ar gyfer Cymru a Lloegr gan Ddeddf Senedd y DU a basiwyd cyn i'r Senedd gael pwerau deddfwriaethol; nid oedd tystiolaeth bod angen lleihau'r amserlen yng Nghymru, ac nid oes angen unrhyw ostyngiad ers 2004.
56. Ar gyfer caniatâd cynllunio, cafodd y newidiadau a wnaed gan adran 51 eu gwrthdroi gan adran 35 o Ddeddf Cynllunio (Cymru) 2015 (a wnaeth newidiadau eraill i'r gyfraith hefyd) oherwydd nad oeddent bellach yn cael eu hystyried yn briodol.
57. Rydym o'r farn nad yw adran 51 o Ddeddf 2004 yn ddefnyddiol bellach at ddibenion RhS 26C.2(iii).

Cwestiwn 33: adran 98(3)(b)

58. Mae'r ddarpariaeth a symudwyd o OS 2021/1177 i'r ailddatgan adran 18 o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn pennu math o gydsyniad nad yw adran 18 yn gymwys iddo. Mae'n ddarpariaeth sy'n culhau effaith deddfwriaeth sylfaenol, ac mae'n briodol iddi ymddangos yn y ddeddfwriaeth sylfaenol.
59. Mae adran 18(3) eisoes yn pennu math arall o gydsyniad nad yw'r adran yn gymwys iddo. Mae symud y ddarpariaeth o Reoliadau 2021 i'r adran yn golygu bod y darpariaethau hyn yn ymddangos mewn un man, gan roi datganiad mwy cydlynol o'r gyfraith.

Cwestiwn 34: adran 99(3)

60. Mae adran 99(3) yn ailddatgan adran 19(3) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 gyda dau newid i'r rhestr o ddarpariaethau sy'n gymwys i geisiadau i amrywio neu ollwng amodau caniatâd adeilad rhestredig neu ganiatâd ardal gadwraeth:
- a. Yn gyntaf, mae adran 99(3) yn cymhwyso adran 93 o'r Bil, sy'n ailddatgan adran 81A o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 ynghylch gwrthod ceisiadau tebyg. Mewnosodir adran 81A gan adran 43 o Ddeddf 2004, nad yw'n diwygio adran 19 o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 i gymhwyso adran 81A i geisiadau i amrywio neu ollwng amodau. Mae hyn yn ymddangos yn anghyson o ystyried bod yr holl ddarpariaethau eraill ynghylch ymdrin â cheisiadau am ganiatâd yn cael eu cymhwyso i geisiadau i amrywio neu ddileu amodau, a gallai geiriad adran 20(2)(aa) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 (hefyd wedi'i fewnosod gan adran 43 o'r Ddeddf) awgrymu y credir bod adran 81A yn gymwys i'r ceisiadau hynny. Ni nodwyd unrhyw reswm dros beidio â chymhwyso adran 81A. Mae'n bosibl iddo gael ei anwybyddu oherwydd nad oedd angen i'r diwygiadau cyfatebol adran 43 a wnaed i Ddeddf Cynllunio 1990 ymdrin â cheisiadau i amrywio neu ddileu amodau (mae amodau cynllunio yn cael eu hamrywio neu eu dileu drwy wneud cais am ganiatâd cynllunio newydd).
 - b. Yn ail, mae adran 99(3) yn eithrio'r darpariaethau yn adran 90 sy'n ymwneud â datganiadau o'r effaith ar dreftadaeth. Nid yw datganiadau o'r fath yn cael eu darparu gyda cheisiadau i amrywio neu ddileu amodau. Mae adran 99(3) o'r Bil yn newid pwerau Gweinidogion Cymru, drwy hepgor y pŵer i'w gwneud yn ofynnol i ddatganiad gael ei ddarparu gyda chais o dan yr adran honno. Ni fyddai byth angen datganiad gyda chais i amrywio neu ddileu amodau, oherwydd ni fydd cais o'r fath yn cael unrhyw effaith ar gynnwys datganiad o'r effaith ar dreftadaeth.

Cwestiwn 35: adran 99

61. Gwnaed y gwelliant hwn hefyd gan Ddeddf 2004. Nid oedd unrhyw dystiolaeth bod hwn yn fater yng Nghymru yr oedd angen i ddeddfwriaeth fynd i'r afael ag ef.

Cwestiwn 36: adran 100(4)

62. Mae'r cyfnod y caniateir i apêl gael ei dwyn ar ei ôl o dan adran 20(2) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 wedi'i nodi mewn manau gwahanol ar gyfer achosion gwahanol yn anghyson. Mae cael gwared ar y gwahaniaeth hwnnw yn arwain at ddeddfwriaeth fwy cydlynol.
63. Mae pennu'r cyfnod y caniateir i apêl gael ei gwneud ar ei ôl mewn rheoliadau yn gyson â'r dull ar gyfer apeliadau cynllunio yn adran 78(2) o Ddeddf Cynllunio 1990, ac â'r ffaith bod y cyfnod ar gyfer dwyn apeliadau wedi'i bennu gan isddeddfwriaeth o dan y ddwy Ddeddf 1990. Mae cysondeb rhwng y ddwy Ddeddf yn arbennig o ddymunol oherwydd bod angen caniatâd cynllunio hefyd ar gyfer y rhan fwyaf o waith y mae angen caniatâd adeilad rhestredig arno hefyd; yn aml mae angen ceisiadau o dan y ddwy Ddeddf.

64. Nid oes pŵer ar hyn o bryd i ddiwygio'r cyfnod o 8 wythnos ar gyfer penderfynu ar gais am ganiatâd a nodir yn adran 20(3)(b) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990, felly nid yw wedi newid. Mae'r cyfnod o 8 wythnos a ragnodir o dan adran 20(3)(a) wedi'i nodi ar hyn o bryd yn rheoliad 3(5) o OS 2012/793 (pennwyd yr un cyfnod yn rheoliad 3(4) o OS 1990/1519).
65. Er nad oes unrhyw gynlluniau ar hyn o bryd i newid y cyfnodau a osodwyd gan OS 2012/793, mae'n bosibl y gellir ystyried newidiadau yn y dyfodol. Yn y cyd-destun cynllunio, caiff y cyfnod penderfynu o 8 wythnos ei ymestyn os caiff cais ei ddiwygio (gweler erthygl 22 o OS 2012/801). Mae cyfnodau penderfynu gwahanol wedi'u pennu ar gyfer ceisiadau sy'n gofyn am Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol (gweler rheoliad 61 o OS 2017/567) ac ar gyfer mathau amrywiol eraill o geisiadau yn Lloegr (gweler erthygl 34 o OS 2015/595). Byddai unrhyw gynnig i wneud rheoliadau o dan adran 100(4) o'r Bil i newid y cyfnod penderfynu ar gyfer unrhyw fath o gais yn destun ymgynghoriad.

Cwestiwn 37: adran 102(2)

66. Mae adran 21(4B) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn ei gwneud yn ofynnol i reoliadau ddarparu ar gyfer cais sy'n cael ei amrywio "*i fod yn destun unrhyw ymgynghoriad pellach y mae Gweinidogion Cymru yn ei ystyried yn briodol*". Gwnaed rheoliad 12B(2) o OS 2012/793 o dan y pŵer hwn ac mae'n ailadrodd geiriad y pŵer heb ychwanegu dim. Mae'r gofyniad wedi'i symud ymlaen i wyneb y Bil, yn hytrach na chael ei adael i reoliadau, er mwyn osgoi'r dyblygu diangen hwn; mân newid a wneir i gyflawni cydgrynhoad boddhaol o dan RhS 26C.2(iv).
67. Nid yw'n gwbl glir o eiriad y darpariaethau presennol sut y mae Gweinidogion Cymru yn nodi pa ymgynghoriad y maent yn ei ystyried yn briodol, na phwy fydd yn ei gynnal. Bwriad y ddarpariaeth i Weinidogion Cymru "*gyfarwyddo*" ymgynghori pellach yw rhoi blas cliriach o sut mae'r ddarpariaeth yn gweithredu'n ymarferol, gan ddibynnu ar RhS 26C.2(ii).
68. Nid yw'r naill na'r llall o'r newidiadau hyn yn golygu disodli'r pŵer i wneud rheoliadau yn adran 21(4B) â phŵer i roi cyfarwyddiadau.

Cwestiwn 38: adran 105

69. Nid oes unrhyw addasiadau wedi'u gwneud erioed o dan adran 82(1) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990, ac nid yw Cadw wedi gallu nodi unrhyw addasiadau y gallai fod angen eu gwneud. Mae'r pŵer yn cael ei hepgor ar y sail nad oes ganddo unrhyw ddefnyddioldeb ymarferol.

Cwestiwn 39: adran 105(1) a (2)

70. Mae adrannau 82 ac 82F o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn cynnwys geiriad sy'n aneglur, yn anghywir ac yn rhy eang. Mae'r diffyg eglurder yn ymwneud â'r mathau o geisiadau y mae'r adrannau'n berthnasol iddynt; mae'r geiriad anghywir a rhy eang yn ymwneud â'r darpariaethau y gellir eu haddasu oddi tanynt.
71. Y prif eglurhad a wneir yn adran 105 yw bod isadran (2) yn rhestru'r mathau o geisiadau y mae'n gymwys iddynt, gan fabwysiadu'r derminoleg a ddefnyddir mewn

mannau eraill yn Rhan 2 o'r Bil. Mae adran 82(2) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn cyfeirio at geisiadau "*sy'n ymwneud â gwneud gwaith i ddymchwel, addasu neu ymestyn adeiladau rhestredig,*" sy'n gofyn am fwy o ymdrech i ddatrys pa geisiadau sy'n cael eu cynnwys. Dim ond ceisiadau am ganiatâd y mae adran 82F o'r Ddeddf yn eu crybwyll, ond mae'n rhaid iddo hefyd fod wedi'i fwriadu i fod yn berthnasol i geisiadau i amrywio neu ddileu amodau neu gael cymeradwyaeth dan ganiatâd. Mae adran 105(2) o'r Bil yn gwneud y safbwynt hwn yn glir.

72. Mae'r rhestr o ddarpariaethau y gellir eu haddasu yn adran 82(3) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn anghywir. Rhaid i addasiadau o dan adran 82(2) ymwneud â cheisiadau, ond mae'r rhestr o ddarpariaethau yn adran 82(3) yn cynnwys darpariaethau nad ydynt yn ymwneud â cheisiadau heb gynnwys rhai adrannau ynghylch ceisiadau (megis adrannau 81A ac 88E, a ychwanegir gan ddeddfwriaeth ddiweddarach nad oedd yn diwygio adran 82). Mae'r pŵer yn adran 82F yn rhy eang. Mae'n caniatáu addasiadau i ddarpariaethau "*sydd wedi'u cynnwys o fewn neu sy'n cael effaith o dan unrhyw ddeddfiad*" ond mae'r darpariaethau ynghylch ceisiadau i gyd yn cael eu gwneud o fewn neu o dan Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 a Deddf Cynllunio 1990 ac maent i gyd wedi'u hailddatgan yn y Bil. Mae adran 105(1) yn osgoi'r problemau hyn drwy roi pŵer i eithrio neu addasu "*unrhyw ddarpariaeth a wneir gan neu o dan y Ddeddf hon*". Bydd yn rhaid i'r addasiadau ymwneud â cheisiadau, felly ni fydd y rheoliadau ond yn gallu effeithio ar ddarpariaethau sy'n berthnasol i geisiadau.
73. Nid oes unrhyw newid i weithdrefnau craffu'r Senedd. Mae rheoliadau o dan adrannau 82 ac 82F o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn amodol ar weithdrefn negyddol (gweler adran 93(3) o'r Ddeddf honno). Mae rheoliadau o dan adran 105 o'r Bil yn amodol ar weithdrefn negyddol (gweler adran 209(6)).

Cwestiwn 40: adran 105(3)

74. Mae adrannau 82 ac 82F o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 ill dau yn rhoi pwerau eang i addasu darpariaethau. Mae adran 82(4) yn rhoi dwy enghraifft o addasiadau penodol y gellir eu gwneud ond nid yw adran 82F yn gwneud hynny. Serch hynny, rydym o'r farn y byddai'r ddau fath o addasiad o fewn y pŵer a roddir gan adran 82F.
75. Nid yw adran 105(3) o'r Bil yn rhoi pŵer newydd i Weinidogion Cymru nad oes ganddynt o dan adran 82F o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990. Ond pe bai adran 105(3) yn datgan ei bod yn gymwys i geisiadau gan awdurdodau cynllunio yn unig, byddai hynny'n gamarweiniol gan y gallai awgrymu bod y pŵer o adran 82F yn cael ei gyfyngu.
76. Gallai darpariaeth i Weinidogion Cymru benderfynu ar gais o dan adran 82(4)(a) o'r Ddeddf gynnwys darpariaeth iddynt roi hysbysiadau sy'n ymwneud â'r cais a fyddai fel arall yn cael eu rhoi gan yr awdurdod cynllunio. Ni allwn nodi unrhyw ffordd arall y gellid defnyddio'r pŵer i ddarparu i Weinidogion Cymru gyflwyno hysbysiadau yn adran 82(4)(b) mewn perthynas â cheisiadau. Mae wedi'i hepgor o dan RhS 26C.2(iii) fel un nad yw'n cael unrhyw effaith ymarferol na defnyddioldeb.
77. O ystyried ymhellach, nid ydym o'r farn bod angen dibynnu ar RhS 26C.2(iv) ar gyfer y naill na'r llall o'r newidiadau hyn. Bydd Nodiadau'r Drafftwy'r yn cael eu diweddarau maes o law i hepgor y cyfeiriad at baragraff (iv).

Cwestiwn 41: adran 109(6)

78. Mae adran 32(4) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn ei gwneud yn ofynnol, wrth benderfynu a yw adeilad neu dir yn gallu cael ei ddefnyddio'n rhesymol at ddefnydd buddiol, na ddylid ystyried defnydd arfaethedig sy'n ymwneud â mathau penodol o ddatblygiad tir neu unrhyw waith sy'n gofyn am ganiatâd adeilad rhestredig.
79. Mae adran 32(4) yn ei gwneud yn ofynnol i ddefnydd gael ei anwybyddu pe byddai'n golygu datblygiad "*ac eithrio unrhyw ddatblygiad a bennir ym mharagraff 1 neu 2 o Atodlen 3 i'r brif Ddeddf*". Mae'r datblygiad a bennir yn Atodlen 3 i Ddeddf Cynllunio 1990 yn cynnwys ailddatblygu ac isrannu adeiladau yn unig. Gwneir darpariaeth bron yn union yr un fath gan adran 138 o Ddeddf Cynllunio 1990 mewn perthynas â hysbysiadau prynu o dan y Ddeddf honno.
80. Mae'r llysoedd wedi ystyried effaith y cyfeiriad at Atodlen 3 yn adran 138 o Ddeddf Cynllunio 1990, ac wedi barnu bod Atodlen 3 yn amherthnasol i'r cwestiwn a oes gan dir unrhyw ddefnydd rhesymol buddiol: gweler *Gavaghan v yr Ysgrifennydd Gwladol dros yr Amgylchedd (1988) 59 P&CR 124, [1989] 1 PLR 88; Hudscott Estates (East) Ltd v Ysgrifennydd Gwladol dros yr Amgylchedd, Trafnidiaeth a'r Rhanbarthau (2001) 82 P&CR 8, [2001] 2 PLR 11; a pharagraff P138.03 o'r Encyclopedia of Planning Law and Practice.*
81. Y defnyddiau tir sydd i'w hanwybyddu o dan adran 138 yw'r rhai sydd angen caniatâd cynllunio: gweler *R (Cyngor Bwrdeistref Stafford) v Yr Ysgrifennydd Gwladol dros Gymunedau a Llywodraeth Leol [2011] EWHC 936 (Gweinyddol).*
82. Mae adran 109(6) o'r Bil yn ailddatgan adran 32(4) ar sail y gyfraith achosion mewn perthynas ag adran 138.
83. Mae'r newidiadau hyn yn egluro'r effaith y mae'r llysoedd wedi dal adran 138 i'w chael, gan ymddiried ar RhS 26C.2(ii). Gellid hefyd disgrifio dileu'r cyfeiriad at Atodlen 3 i Ddeddf Cynllunio 1990 fel un sy'n hepgor geiriad nad yw bellach yn cael unrhyw effaith ymarferol o dan RhS 26C.2(iii).
84. Mae adran 32(4) yn cyfeirio at achosion lle bu ymgymeriad i roi caniatâd adeilad rhestredig ond nid at achosion pan roddwyd ymgymeriad i roi caniatâd cynllunio. Ni allwn nodi unrhyw reswm dros y gwahaniaeth hwn. Mae adran 109(6) yn dileu'r anghysondeb hwn drwy gynnwys cyfeiriad at ymgymeriad i roi caniatâd cynllunio, gan ddibynnu ar RhS 26C.2(iv).

Cwestiynau 42 a 43: Atodlen 9, paragraffau 1(7) a 4(7)

85. Ni allwn nodi unrhyw reswm pam y byddai Deddf Adeiladau Rhestredig 1990 wedi newid y sefyllfa o ran tynnu hysbysiadau i drafod telerau yn ôl yn fwriadol. Y newidiadau a wnaeth y Ddeddf yn fwriadol oedd y rhai a argymhellwyd gan Gomisiwn y Gyfraith yn ei *Adroddiad ar Gydgrynhai Deddfau Penodol sy'n Ymwneud â Chynllunio Gwlad a Thref (Cm 958, Chwefror 1990)*. Nid oedd yr adroddiad yn awgrymu unrhyw newidiadau mewn perthynas â thynnu hysbysiadau trin yn ôl.

Cwestiwn 44: adran 113(6) a (7)

86. Mae adran 26L(6) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn datgan y gall cytundeb "*gynnwys darpariaeth ... sy'n rhoi caniatâd adeilad rhestredig ... ac sy'n pennu unrhyw amodau y mae'r caniatâd yn amodol arnynt*". Y darlleniad mwyaf amlwg a synhwyrol o'r ddarpariaeth yw bod yn rhaid cynnwys unrhyw amodau yn y cytundeb, oherwydd fel arall ni fyddant yn cael eu cofnodi. Dyma sut y deallir y ddarpariaeth yn ymarferol, ond mae'r geiriad wedi'i addasu yn adran 113(7) o'r Bil i osgoi unrhyw amheuaeth.

Cwestiwn 45: adran 125(4)

87. Mae adran 125(4) o'r Bil yn nodi'n glir yr hyn sydd eisoes ymhlyg yn adran 38(6) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990. Mae adran 38(6) yn ei gwneud yn ofynnol i hysbysiad ynghylch tynnu'n ôl neu amrywio hysbysiad gorfodi gael ei gyflwyno i bob person y cyflwynwyd copi o'r hysbysiad iddo neu a fyddai, pe bai'r hysbysiad yn cael ei ailgyhoeddi, yn cael ei gyflwyno â chopi. Yn ein barn ni, mae hyn yn golygu bod adran 38(6) yn berthnasol dim ond os yw'r hysbysiad gorfodi wedi'i gyflwyno, ac mae'r cyfeiriad at bobl a fyddai'n cael eu cyflwyno pe bai'r hysbysiad yn cael ei ailgyhoeddi yn ymwneud ag achosion lle mae perchnogaeth neu feddiannaeth yr adeilad wedi newid ers cyflwyno copïau o'r hysbysiad. Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw senario lle byddai angen cyflwyno hysbysiad tynnu'n ôl neu amrywio pe na bai copïau o'r hysbysiad gorfodi gwreiddiol wedi'u cyflwyno.
88. Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw faterion yn ymwneud â'r rhyngweithio rhwng y darpariaethau ynghylch pryd y daw hysbysiadau gorfodi i rym a'r pwerau i'w hamrywio neu eu tynnu'n ôl.

Cwestiwn 46: adran 128(3)(b)

89. Ni allwn ddweud beth mae "*cyfyngiad*" yn ei olygu yn adran 41(6)(b) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990, oherwydd nid oes darpariaeth i ganiatâd adeilad rhestredig gael ei roi yn amodol ar gyfyngiadau. Mae Deddf Cynllunio 1990 yn cyfeirio at amodau a chyfyngiadau caniatâd cynllunio, ond hyd yn oed yn y Ddeddf honno mae'r gwahaniaeth yn broblematic. Mae Comisiwn y Gyfraith wedi argymhell ei ddileu (*Cyfraith Cynllunio yng Nghymru*, argymhelliad 8-9).
90. Credwn mai camgymeriad oedd y cyfeiriad at "*cyfyngiadau*" yn adran 41(6)(b) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990, ac unig effaith cywiro'r camgymeriad yw dileu geiriad diangen. Yn Neddf Cynllunio Gwlad a Thref 1971, roedd adran 88 ynghylch apeliadau yn erbyn hysbysiadau gorfodi cynllunio yn cyfeirio at amodau a chyfyngiadau, tra bod adran 97 ynghylch apeliadau yn erbyn hysbysiadau gorfodi adeilad rhestredig yn cyfeirio at amodau yn unig. Mae'r cyfeiriad gwallus at gyfyngiadau yn y darpariaethau ynghylch hysbysiadau gorfodi adeiladau rhestredig yn deillio o Atodlen i Ddeddf Llywodraeth Leol a Chynllunio (Diwygio) 1981, a ddisodlodd adrannau 88 a 97 o Ddeddf 1971 â darpariaethau newydd. Mae'n bosibl bod y darpariaethau ynghylch achosion adeiladau rhestredig wedi'u drafftio drwy addasu'r darpariaethau ynghylch achosion cynllunio, ond na wnaethpwyd yr holl addasiadau angenrheidiol.

Cwestiynau 47 a 48: adrannau 130 a 132(2), (3), (7) ac (8)

91. Mae adran 42(3) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn rhoi pŵer i gymhwyso adrannau penodol o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd 1936 (Deddf 1936) gydag addasiadau.

Gwneir hynny ar hyn o bryd gan reoliad 15 o OS 2012/793. Er mwyn deall y sefyllfa, rhaid i ddarllenydd felly ymgynghori ag adran 42, rheoliad 15 a Deddf 1936. Yn y Bil, mae adran 130 yn ailddatgan effaith y darpariaethau hynny mewn un lle, at ddibenion cyflawni cydgrynhoi boddhaol.

92. Mae adran 42(4) yn pennu diben penodol y caniateir gwneud addasiadau i adran 289 o Ddeddf 1936 ar ei gyfer. Nid oes unrhyw addasiadau wedi'u gwneud at y diben hwnnw, ac nid yw Cadw wedi nodi unrhyw rai y gallai fod eu hangen. Mae'r pŵer hwnnw felly wedi'i hepgor o'r Bil gan nad oes iddo unrhyw ddefnyddioldeb ymarferol. Dylai Nodiadau'r Drafftwyf fod wedi dyfynnu RhS 26C.2(iii) ar gyfer yr hepgoriad hwn a chânt eu diweddarau maes o law.
93. Mae adran 178 o Ddeddf Cynllunio 1990 yn cynnwys pwerau unfath. Argymhelliad 18-13 yn adroddiad Comisiwn y Gyfraith *Cyfraith Cynllunio yng Nghymru* oedd ailddatgan y darpariaethau hynny mewn deddfwriaeth sylfaenol, ac mae'r un mor berthnasol i adran 42 o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990.

Cwestiwn 49: adran 132(5)

94. Nid yw adrannau 132(5) a (6) o'r Bil yn ymwneud â newid polisi. Mae rheoliad 15(2) o OS 2012/793 wedi'i symud i mewn i'r Bil at ddibenion cyflawni cydgrynhoi boddhaol. Mae ymdrin â'r mater hwn mewn deddfwriaeth sylfaenol yn gyson ag adran 55(5C) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990, a ailddatganwyd yn adran 146(3) o'r Bil.

Cwestiwn 50: adran 132(7) a (8)

95. Mae adran 276(3) o Ddeddf 1936 yn ddarpariaeth sy'n peri syndod oherwydd mae'n anodd gweld pam y dylai'r pŵer i werthu deunyddiau, neu'r ddyletswydd i roi cyfrif i'r perchennog am enillion y gwerthiant, fod yn amodol ar eithriad ar gyfer "*sbwriel/refuse*" (y byddem bellach yn ei alw yn "*wastraff/waste*"). Credwn fod yr eithriad yn gwneud synnwyr yng nghyd-destun Deddf 1936 fel y'i deddfwyd yn wreiddiol ac y gallai fod yn berthnasol o hyd mewn perthynas â chasglu gwastraff, ond nid yw'n cyd-fynd â'r cyd-destun lle mae adran 276 yn cael ei chymhwyso at ddibenion Deddfau eraill.
96. Rhoddodd adrannau 72 a 73 o Ddeddf 1936 swyddogaethau i awdurdodau lleol i gasglu sbwriel domestig a masnach. Rhoddodd adran 76(2) bŵer iddynt werthu sbwriel a dynnwyd ganddynt, heb unrhyw ddyletswydd i roi cyfrif am yr enillion. Dywed adran 276 o Ddeddf 1936 ei bod yn gymwys pryd bynnag y bydd awdurdod yn symud unrhyw ddeunyddiau o unrhyw fangre ac mae'n cynnwys dyletswydd i roi cyfrif i'r perchennog yn adran 276(2). Mae adran 276(3) yn gwneud darpariaeth ar gyfer y berthynas rhwng adrannau 76(2) a 276(2).
97. Nid yw'r mater hwn yn codi pan fydd awdurdod cynllunio yn mynd ar dir i wneud gwaith sy'n ofynnol gan hysbysiad gorfodi. Felly mae cyfiawnhad dros hepgor adran 276(3) o dan baragraff (iii) neu (iv) o RhS 26C.2.
98. Roedd OS 2012/793 yn dilyn y dull a ddefnyddiwyd mewn rheoliadau cynharach. Efallai yr ystyriwyd ei bod yn ddiangen datgymhwyso adran 276(3) yn benodol neu efallai mai amryfusedd ydoedd.

99. Daethom i'r casgliad nad oeddem yn gallu ychwanegu unrhyw eiriau at adran 132(8)(b) i egluro pa gostau y gellir eu hadennill oddi wrth berchennog deunyddiau, na sut y gellir eu hadennill. Gallai unrhyw newid i sefyllfa perchnogion deunyddiau nad ydynt yn berchen ar y tir hefyd godi cwestiynau polisi y byddai angen eu hystyried ymhellach.

Cwestiwn 51: adran 136(4)

100. Mae adran 52(1) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn rhoi'r pŵer i awdurdodau cynllunio gaffael adeiladau drwy gytundeb. Dywed isadran (2)(b) ei bod yn gymwys i gaffaeliadau o dan isadran (1), ond mae'n honni ei bod yn addasu Deddf Prynu Gorfodol 1965 ar gyfer y sefyllfa pan fo tir yn cael ei gaffael gan Weinidogion neu ymgwymerwyr statudol. Mae honno'n sefyllfa gwbl wahanol na all godi o dan isadran (1).
101. Ailddatganodd adran 52(2)(b) adran 132(4)(c) o Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1971. Mae hon yn ddarpariaeth gyffredinol sy'n addasu Deddf 1965 mewn perthynas â'r holl achosion y'i cymhwyswyd iddynt gan Ran 6 o Ddeddf 1971, a oedd yn cynnwys ystod ehangach o bwerau i gaffael tir (gan gynnwys y pwerau a ailddatganwyd yn Rhan 9 o Ddeddf Cynllunio 1990 yn ogystal â'r rhai a ailddatganwyd ym Mhennod 5 o Ran 1 o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990). Hyd yn oed os oedd adran 132(4)(c) yn berthnasol i gaffaeliadau o dan unrhyw un o'r pwerau eraill hynny, nid oedd yn berthnasol i'r pŵer i awdurdodau lleol penodol gaffael adeiladau rhestredig drwy gytundeb a dylai fod wedi'i hepgor o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990.
102. Cyn belled ag y mae'n cyfeirio at ymgwymerwyr statudol, ni ddylai'r ddarpariaeth fod wedi'i hailddatgan yn Neddf 1971 ychwaith. Er bod Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1962 wedi cynnwys darpariaethau y gellid awdurdodi ymgwymerwyr statudol i brynu tir oddi tanynt, diddymwyd y darpariaethau hynny gan Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1968.

Cwestiwn 52: adran 151

103. Rhannwyd y drafftio gyda grŵp gorchwyl a gorffen Cadw ac ni chodwyd unrhyw faterion. Mae diddordeb 'arbennig' adeilad rhestredig yn ystyriaeth sydd wedi'i hen sefydlu wrth asesu ei arwyddocâd, tra nad yw 'eithriadol' yn derm a ddefnyddir yn rheolaidd mewn gwerthusiadau o'r fath.

Cwestiwn 53: adran 152(4)

104. Diwygiodd Deddf 2016 Ddeddf 1979 a Deddf Adeiladau Rhestredig 1990 i fewnosod pwerau i roi hysbysiadau stop dros dro, gyda phwerau mynediad cysylltiedig. Roedd y pwerau a fewnosodwyd yn Neddf 1979 yn cynnwys yn adran 9ZJ(a) bŵer datganedig i fynd ar dir i ganfod a ddylid cyflwyno hysbysiad stop dros dro, tra nad oedd y rhai a fewnosodwyd yn adran 88(3A) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn gwneud hynny. Mae ailddatgan y ddwy set o ddarpariaethau mewn un Bil wedi canolbwyntio sylw ar y gwahaniaeth drafftio hwn ac ar y cwestiwn a fwriadwyd pwerau gwahanol. Nid oes unrhyw reswm i'r pwerau fod yn wahanol, a chredir bod y methiant i gynnwys yr un pŵer yn Neddf Adeiladau Rhestredig 1990 ag yn Neddf 1979 wedi bod yn amryfusedd.

105. Mae pwerau eisoes yn y ddwy Ddeddf (sydd hefyd wedi'u hailddatgan yn y Bil) i fynd ar dir i ymchwilio i weld a yw gwaith yn cael ei wneud heb ganiatâd neu'n torri amod caniatâd. Gellid defnyddio'r pwerau hynny i asesu a oedd yr amod cyntaf ar gyfer rhoi hysbysiad stop dros dro wedi'i fodloni, ond nid i ystyried yr ail amod, sef a ddylai gwaith ddod i ben ar unwaith. Rydym o'r farn bod ychwanegu pŵer penodol sy'n cwmpasu'r ail amod hwnnw yn fân newid y mae'n briodol ei wneud er mwyn sicrhau cydgrynhoad boddhaol.
106. Diwygiodd Deddf 2016 y ddwy Ddeddf i fewnosod pwerau datganedig i fynd ar dir i ystyried hawliadau am iawndal yn ymwneud â hysbysiadau stop dros dro, ond mae'r ddwy Ddeddf hefyd yn cynnwys pwerau cyffredinol i fynd ar dir i'w arolygu neu ei brisio mewn cysylltiad â hawliad am iawndal (yn adran 43 Deddf 1979 ac adran 88(4) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990, a ailddatganwyd hefyd yn y Bil). Mae'r pwerau penodol yn dyblygu'r rhai cyffredinol ac maent wedi'u hepgor o'r Bil fel rhai diangen.

Cwestiwn 54: adran 152(9)

107. Fel yr eglurwyd yn Nodiadau'r Drafftwyd, arweiniodd y diddymiad a wnaed gan Ddeddf Cynllunio ac Iawndal 1991 at wahaniaeth rhwng y pwerau i fynd ar dir yn Neddf Adeiladau Rhestredig 1990 (nad ydynt yn cynnwys pŵer i gloddio i bennu presenoldeb mwynau) a'r rhai yn y Deddfau cynllunio eraill a Deddf 1979 (sy'n gwneud hynny). Ymddengys mai anghysondeb yw'r gwahaniaeth ac nid ydym wedi gallu nodi unrhyw reswm drosto.
108. Diwygiodd Atodlen 3 i Ddeddf 1991 Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 drwy fewnosod darpariaethau manylach ynghylch arfer pwerau mynediad, yn ogystal â diddymu'r cyfeiriad at fwynau yn adran 88(6). Ychwanegwyd yr Atodlen honno at y Bil Cynllunio ac Iawndal heb unrhyw ddadl yn y Senedd.
109. Nid ydym yn meddwl bod adfer y cyfeiriad at fwynau yn estyniad sylweddol i'r pwerau yn adran 88 o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990, sydd eisoes yn cynnwys tyllu i bennu natur yr isbridd.

Cwestiwn 55: adran 155(5)

110. Nid oes terfyn amser wedi'i bennu ar gyfer hawlio iawndal o dan adran 88B(7), gan adael y sefyllfa'n aneglur, ond ni all fod yn wir fod yr hawl i wneud hawliad yn para am byth. Rhaid gwneud hawliadau iawndal am ddifrod sy'n gysylltiedig ag arfer pwerau mynediad mewn modd amserol fel y gellir cyflwyno tystiolaeth o ddifrod.
111. Mae adran 9 o Ddeddf Cyfyngiadau 1980 yn gosod cyfnod cyfyngu o 6 blynedd ar gyfer hawlio unrhyw "*swm adenilladwy yn rhinwedd unrhyw ddeddfiad*". Gall y cyfnod cyfyngu hwnnw fod yn gymwys i iawndal o dan adran 88B(7) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990, ac mae'n amlwg yn wahanol iawn i'r cyfnodau cyfyngiad o 6 mis ar gyfer pob hawliad arall am iawndal o dan y ddeddfwriaeth a gydgrynhoir yn y Bil.
112. Mae methiant Deddf Adeiladau Rhestredig 1990 i ddarparu ar gyfer terfyn amser ar gyfer hawlio iawndal o dan adran 88B(7) yn amlwg yn anghysondeb - ac mae'n ddiddorol nodi nad oes gan Cadw unrhyw gofnodion o hawliad yn cael ei wneud. Roedd terfyn amser o 6 mis wedi'i gynnwys yn adran 155(5) o'r Bil er cysondeb â'r darpariaethau iawndal eraill, er mwyn sicrhau cydgrynhoad boddhaol. Nid yw hyn yn

newid polisi ond mae'n ymwneud â chywiro anghysondeb drwy ddwyn hawliadau o dan adran 155(5) o fewn yr un polisi cyffredinol sy'n berthnasol i bob terfyn amser ar gyfer hawliadau iawndal o dan y Bil.

Cwestiwn 56: adran 156(1)

113. Rhannwyd y drafftio â grŵp gorchwyl a gorffen Cadw, a oedd yn cynnwys cynrychiolwyr o enwadau eithriedig ac awdurdodau lleol, ac ni chodwyd unrhyw faterion. Mae'r sefyllfa gyfreithiol bresennol, a nodir yn Neddf Adeiladau Rhestredig 1990 ac OS 2018/1087, wedi'i beirniadu gan ddefnyddwyr fel un cymhleth a dryslyd.
114. Mae adran 60 o'r Ddeddf yn rhoi'r camagraff bod pob adeilad eglwysig a ddefnyddir at ddibenion eglwysig wedi'i eithrio, pan mai effaith OS 2018/1087 yw eithriad cymharol gyfyng. Os caiff y sefyllfa ddiodyn mewn deddfwriaeth sylfaenol ei gwrthdroi a bod rheoliadau'n cael eu gwneud sy'n rhoi'r un eithriad â OS 2018/1087, y canlyniad fydd deddfwriaeth gliriach a symlach. Yn hynny o beth, mae adran 156 o'r Bil yn helpu i egluro'r gyfraith o dan RhS 26C.2(ii).
115. Gellid ystyried bod y newid dull yn adran 156 hefyd yn symud y ddarpariaeth gyffredinol nad yw adeiladau eglwysig wedi'u heithrio, a nodir ar hyn o bryd yn erthygl 3 o OS 2018/1087, i wyneb y Bil. Gellid disgrifio symud y ddarpariaeth o is-ddeddfwriaeth i ddeddfwriaeth sylfaenol fel newid bach sy'n briodol i'w wneud at ddibenion cydgrynhoi'n foddhaol o dan RhS 26C.2(iv).

Cwestiwn 57: adran 156(3)(e)

116. Nid oes unrhyw addasiadau i Ddeddf Cynllunio 1990 yn OS 2018/1087, nac yn OS 1994/1771 yr oedd yn ei ddisodli. At hynny, mae'r rhan fwyaf o ddarpariaethau Deddf Cynllunio 1990 sy'n berthnasol i gydsyniad adeilad rhestredig wedi'u hailddatgan yn y Bil a gellid eu haddasu o hyd o dan adran 156(3)(e). I'r graddau y mae adran 60 yn rhoi pŵer i addasu darpariaethau eraill Deddf Cynllunio 1990, nid yw bellach o ddefnydd ymarferol.

Cwestiwn 58: adran 157

117. Mae'r diffiniad o "*awdurdod lleol/local authority*" yn adran 157 o'r Bil yn gymwys i'r cyfeiriadau yn adrannau 144 i 147, 152(6), 170, 171, 177(4), 183(7)(c), 197 ac Atodlen 9. (Mae darpariaethau eraill yn rhoi swyddogaethau i ystod gulach o awdurdodau lleol neu i awdurdodau cynllunio.) Pan fo'r darpariaethau hynny'n rhoi swyddogaethau i awdurdodau lleol, mae gan awdurdodau Parciau Cenedlaethol y swyddogaethau i'r un graddau ag o dan y ddeddfwriaeth wreiddiol.
118. Lle bynnag y mae Deddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn cyfeirio at awdurdod lleol ac yn dibynnu ar y diffiniad cyffredinol o'r term hwnnw yn Neddf Cynllunio 1990, mae awdurdodau Parciau Cenedlaethol hefyd wedi'u cynnwys, yn rhinwedd darpariaethau a fewnosodwyd gan baragraffau 32(11) a 33 o Atodlen 10 i Ddeddf yr Amgylchedd 1995 neu ddarpariaethau glosio ym mharagraff 2(4) o Atodlen 8 a pharagraff 13 o Atodlen 9 i Ddeddf 1995.
119. Mae adran 177 o'r Bil yn ailddatgan darpariaethau o adran 250 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 ynghylch tystiolaeth mewn ymchwiliadau lleol. Maent yn cynnwys

darpariaeth na all fod yn ofynnol i berson ddangos teitl tir nad yw'n perthyn i awdurdod lleol. Yn Neddf 1972, nid yw "awdurdod lleol/local authority" yn cynnwys awdurdod Parc Cenedlaethol, ond gan fod awdurdodau Parciau Cenedlaethol yn arfer holl swyddogaethau awdurdodau cynllunio ac awdurdodau lleol mewn perthynas ag adeiladau hanesyddol ac ardaloedd cadwraeth, nid yw'n ymddangos yn briodol eu trin yn wahanol i awdurdodau eraill yn y cyd-destun hwn, felly mae adran 177 yn dibynnu ar y diffiniad cyffredinol o "awdurdod lleol/local authority" yn adran 157.

Ardaloedd cadwraeth

120. Mae'n werth ailadrodd bod y Llywodraeth wedi ceisio ailddatgan y ddeddfwriaeth bresennol er mwyn 'adrodd y stori' yn y ffordd gliriaf, fwyaf sicr. Wrth wneud hynny, gwnaed dyfarniadau ynghylch pa faterion y mae angen eu nodi'n benodol a pha rai y gellir eu tybio. Mewn rhai achosion, mae dyfarniadau gwahanol wedi'u gwneud i ddrafftwy'r y ddeddfwriaeth bresennol, er enghraifft oherwydd nad yw darpariaethau presennol yn adlewyrchu arfer drafftio modern. Fodd bynnag, cadwyd y dull o gymhwyso darpariaethau adeiladau rhestredig gydag addasiadau er mwyn osgoi ailadrodd a niweidio hygyrchedd cyffredinol y ddeddfwriaeth.

Cwestiwn 59: adran 158

121. Y rheswm dros hepgor adran 69(2) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yw nad yw'n ymhlyg. Mae wedi'i hepgor oherwydd, yn hytrach na mynegi'n glir yr hyn y mae adran 69(1) yn ei awgrymu, credwn ei fod yn dyblygu'r hyn y mae adran 69(1) eisoes wedi'i ddweud yn benodol mewn geiriau gwahanol, sef bod y ddyletswydd i ddynodi yn un barhaus. Mewn achos o'r fath mae dyblygu yn arwain at ddryswch ynghylch ystyr y darpariaethau priodol.

122. Mewn cyferbyniad, mae cynnwys adran 158(2) o'r Bil yn llenwi bwlch cronolegol yn y stori: mae'n ddefnyddiol nodi y caiff awdurdodau cynllunio amrywio neu ganslo dynodiadau cyn pennu bod rhaid i awdurdodau hysbysu Gweinidogion Cymru pan fyddant wedi gwneud yr amrywio neu'r canslo.

123. Hepgorir adran 69(3) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 gan nad yw Gweinidogion Cymru erioed wedi defnyddio eu pŵer i ddynodi ardaloedd cadwraeth. Mae awdurdodau cynllunio, trwy eu gwybodaeth leol, mewn gwell sefyllfa i arfer y swyddogaeth hon. Nid oes unrhyw reswm i feddwl y bydd hyn yn newid yn y dyfodol.

Cwestiwn 60: adran 161

124. Nid oes disgwyl i'r eithriad eglwysig gael ei ailgymhwyso mewn perthynas â chaniatâd ardal gadwraeth. Byddai'r achosion y byddai'r eithriad, o'i ailgymhwyso, yn gallu bod yn berthnasol iddynt yn brin (oherwydd byddai dymchwel bron bob amser yn anghyson â defnydd parhaus o adeilad at ddibenion crefyddol, a lle na all defnydd crefyddol barhau ar ôl y gwaith, ni all yr eithriad fod yn berthnasol).

125. Ar ail ran y cwestiwn efallai y byddai defnydd crefyddol yn gallu parhau mewn adeilad newydd ar y safle, ond ni fyddai hynny'n berthnasol i'r eithriad eglwysig (pe bai'n cael ei ailgymhwyso yn y dyfodol).

Cwestiwn 61: adran 161(2)(c) a (d)

126. I'r graddau y mae'r pŵer cyfarwyddo presennol yn galluogi gwneud darpariaeth a fydd i bob pwrpas yn newid y drefn ardaloedd cadwraeth ledled Cymru, mae Gweinidogion Cymru o'r farn ei bod yn fwy priodol i hynny fod yn destun craffu gan y Senedd. Mae adran 161 yn darparu bod yn rhaid i'r pŵer gael ei arfer yn awr drwy reoliadau. Mae hwn yn newid i'r gyfraith bresennol: mae adran 75(1)(d), (2) a (3) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud cyfarwyddiadau cyffredinol (nid rheoliadau). Rydym o'r farn bod hyn yn briodol at ddibenion cyflawni cydgrynhoi boddhaol. Gweler hefyd yr ymateb i gwestiynau 29 a 30 uchod.

Cwestiwn 62: adran 163

127. Mae symud addasiadau i ddarpariaethau fel y maent yn gymwys mewn perthynas â chaniatâd ardal gadwraeth o reoliadau i ddeddfwriaeth sylfaenol yn fân newid i'r gyfraith bresennol; rydym yn ailddatgan addasiadau sydd eisoes wedi'u gwneud. Ond credwn fod y newid hwn yn gwella hygyrchedd yn sylweddol. Mae'r ffaith bod llawer o ddarpariaethau adeiladau rhestredig yn gymwys ar ffurf addasedig i ardaloedd cadwraeth yn fater pwysig, ac mae'n fwy hygyrch i gael yr addasiadau a nodir yn yr ardal gadwraeth yn rhan o'r ddeddfwriaeth sylfaenol na gorfodi darllenwyr i leoli'r addasiadau hynny mewn rheoliadau ar wahân.

128. Mae'r newid i weithdrefn gymwys y Senedd yn ganlyniad i symud yr addasiadau presennol i ddeddfwriaeth sylfaenol: er mwyn cadw pŵer Gweinidogion Cymru i wneud addasiadau yn y dyfodol, mae angen darparu pŵer i ddiwygio deddfwriaeth sylfaenol.

Cwestiwn 63: adran 163(1)(c)(i) a (2)(d)

129. Nid oes unrhyw fwriad i roi pwerau mynediad newydd. Yn hytrach, y bwriad yw datgan yn gliriach y pwerau mynediad y credwn fod yn rhaid iddynt fod yn gymwys eisoes mewn perthynas â chaniatâd ardal gadwraeth. Ni allwn feddwl am reswm pam y byddai gan y Senedd bwerau mynediad arfaethedig i fod yn gymwys yng nghydestun y drefn caniatâd adeilad rhestredig ond nid y drefn caniatâd ardal gadwraeth; a chredwn y byddai'r cyfeiriadau yn adran 88 o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 at adrannau eraill o'r Ddeddf honno yn cael eu darllen fel pe baent yn cynnwys cyfeiriadau at yr adrannau hynny fel y'u cymhwysir gan adran 74(3). Ond byddai crybwyll adrannau 88 i 88C yn adran 74(3) wedi ei gwneud yn gliriach y bwriedir iddynt fod yn gymwys mewn perthynas â chaniatâd ardal gadwraeth. Dyna'r pwynt sydd bellach wedi'i egluro yn adran 163(1)(c)(i) a (2)(d) o'r Bil.

Cwestiynau 64 a 65: adrannau 165(1) a 166(3)

130. Er bod rhywfaint o ddeddfwriaeth bresennol yn cynnwys pwerau penodol i wneud grantiau yn amodol ar amodau, rydym o'r farn bod darpariaethau o'r fath yn adlewyrchu'r sefyllfa a fyddai'n bodoli yn absenoldeb darpariaeth benodol. Pan fo gan awdurdod cyhoeddus y pŵer i roi grantiau, rhaid iddo ddilyn bod pŵer i gynnwys amodau mewn cytundeb grant, ac mae'n anodd dychmygu grant yn cael ei roi heb unrhyw amodau. Fel y cyfryw nid oes angen dweud y gall y grant gael ei roi yn amodol ar amodau, ac mae'r darpariaethau i'r perwyl hwnnw wedi'u hepgor gan

ddibynnu ar RhS 26C.2(iii). Yn ogystal, mae adrannau 165 a 166 ill dau yn gwneud darpariaeth ynghylch effaith torri amodau grant, felly mae'n amlwg y gellir gosod amodau. Ar y llaw arall, yn adran 148(6) roedd yn briodol datgan yn fwy uniongyrchol y gellid cynnwys amodau, i gyflwyno enghraifft benodol o amodau yn ymwneud â mynediad cyhoeddus.

Darpariaeth atodol am adeiladau o ddiddordeb arbennig ac ardaloedd cadwraeth

Cwestiynau 66: adran 169(6)

131. Mae'r rhestr o swyddogaethau y mae paragraff 7 o Atodlen 4 i Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn berthnasol iddynt yn cynnwys holl swyddogaethau awdurdodau cynllunio sy'n ymwneud â rhestru dros dro a chaniatâd adeilad rhestredig, ond dim ond rhai swyddogaethau sy'n ymwneud â gorfodi a dim yn ymwneud â chytundebau partneriaeth dreftadaeth. Credwn fod hyn oherwydd na chafodd y rhestr o swyddogaethau ei diweddarau'n gywir pan ddiwygiwyd y Ddeddf gan ddeddfwriaeth ddilynol.
132. Mae paragraff 7 (o Atodlen 4) yn gymwys i swyddogaethau o dan adrannau 38 a 42 sy'n ymwneud â chyhoeddi hysbysiadau gorfodi a gwneud gwaith sy'n ofynnol gan yr hysbysiadau hynny. Mae hefyd yn cyfeirio at swyddogaethau o dan adran 44D, fel y'u mewnosodwyd gan Ddeddf 2016, sy'n ymwneud ag iawndal am golled a achosir gan hysbysiad stop dros dro. Yn y cyd-destun, mae'n amlwg y dylai'r cyfeiriad fod wedi bod at y pŵer i roi hysbysiad stop dros dro o dan adran 44B. Nid yw paragraff 7 yn sôn am swyddogaeth gwneud cais am waharddeb o dan adran 44A, a fewnosodwyd gan Ddeddf Cynllunio a Digolledu 1991, ond ni allwn nodi unrhyw reswm pam y dylai fod yn berthnasol i bob swyddogaeth orfodi ac eithrio'r un honno. Yr esboniad mwyaf tebygol yw bod yr angen i ychwanegu cyfeiriad at adran 44A wedi'i fethu wrth ddrafftio Deddf 1991.
133. Dylai paragraff 7 fod yn gymwys i swyddogaethau awdurdod sy'n ymwneud â chytundebau partneriaeth dreftadaeth, yn union fel y mae'n gymwys i'w swyddogaethau sy'n ymwneud â cheisiadau am ganiatâd adeilad rhestredig, oherwydd gall cytundebau partneriaeth dreftadaeth roi caniatâd adeilad rhestredig. Ystyriwyd y cwestiwn o sut y dylid addasu Deddf Adeiladau Rhestredig 1990 mewn perthynas â chytundebau partneriaeth dreftadaeth wrth ddrafftio OS 2021/1177, ond methwyd yr angen i gymhwyso paragraff 7 o Atodlen 4.

Cwestiynau 67: adran 171(3)

134. Mae adran 90(1) a (3) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 ill dau yn gymwys pan fo iawndal yn cael ei dalu gan awdurdod lleol oherwydd pethau a wneir o dan y darpariaethau ym Mhenodau 1 i 4 o Ran 1 o'r Ddeddf honno ynghylch rhestru, cydsyniad, hysbysiadau prynu a gorfodi. Mae isadran (1) yn sôn yn benodol am Atodlen 3 (ynghlŷn â phenderfynu ar apeliadau), tra nad yw isadran (3). Mae'n anodd gweld beth y gallai awdurdod lleol ei wneud o dan Atodlen 3 a allai arwain at hawliad am iawndal; a beth bynnag dylai Atodlen 3 gael ei chynnwys eisoes gan y cyfeiriadau at Benodau 2 a 4 o Ran 1 o'r Ddeddf.

135. Mae'r ddwy isadran yn sôn am bethau a wneir o dan adran 60 (yr esemptiad eglwysig), er mai dim ond adrannau eraill y mae'r adran honno'n eu datgymhwyso yn hytrach na rhoi unrhyw swyddogaethau i awdurdodau lleol.
136. Mae isadran (3) yn cyfeirio at bethau a wneir o dan adran 56, nad yw'n rhoi unrhyw swyddogaethau ar wahân i ddyletswydd i ystyried a ddylid arfer swyddogaethau eraill, ac o dan adran 59, nad yw'n rhoi unrhyw swyddogaethau o gwbl. Mae hefyd yn cyfeirio at adran 66(1), sy'n ddyletswydd i roi sylw i faterion penodol wrth arfer swyddogaethau o dan Ddeddf Cynllunio 1990, sy'n cynnwys ei darpariaethau ariannol ei hun. Ac mae'n cyfeirio at adrannau 67, 68 a 73, nad ydynt wedi'u hailddatgan yn y Bil.
137. Mewn geiriau eraill, lle bynnag y mae'r naill isadran neu'r llall yn cyfeirio at ddarpariaeth nas crybwyllir yn yr isadran arall, mae'r cyfeiriad naill ai'n anghywir neu'n ddiangen.

Cwestiwn 68: adran 174(7)

138. Ar hyn o bryd mae bwlch yn y darpariaethau ar gyfer ceisiadau brys i'r Goron. Mae adran 82B(11) yn darparu bod adran 12(4) yn gymwys i gais brys i'r Goron yn yr un modd ag y mae'n gymwys pan roddir cyfarwyddyd o dan adran 12, a oedd yn golygu'n wreiddiol fod gan y ceisydd a'r awdurdod cynllunio hawl i gael gwrandawriad gan berson penodedig. Ond mae OS 2014/2773 wedi diwygio adran 12 fel nad yw isadran (4) yn gymwys yng Nghymru mwyach.
139. Nid oes gan Weinidogion Cymru unrhyw gofnod o fod wedi ymdrin â chais sy'n ymwneud â gwaith brys ar dir y Goron.

Cwestiwn 69: adran 184(2)

140. Mae adran 62(1) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn darparu na all y penderfyniadau a restrir yn isadran (2) gael eu cwestiynu mewn unrhyw achos cyfreithiol ac eithrio fel y darperir yn adran 63. Mae'r penderfyniadau hynny'n cynnwys penderfyniad ar apêl gorfodi sy'n rhoi caniatâd adeilad rhestredig neu'n cyflawni amod caniatâd. Mae adran 62(1) yn golygu mai dim ond drwy wneud cais am adolygiad statudol o dan adran 63 ac nid drwy apelio o dan adran 65 y gellir herio penderfyniad o'r fath.
141. Wrth ystyried darpariaethau cyfatebol Deddf Cynllunio 1990, mae'r llysoedd wedi cynnal her i benderfyniad ar apêl gorfodi sy'n rhoi caniatâd cynllunio, neu'n cyflawni amod neu gyfyngiad caniatâd, rhaid gwneud cais am adolygiad statudol, ond rhaid i herio unrhyw benderfyniad arall ar apêl o'r fath gael ei wneud drwy wneud apêl i'r Uchel Lys (*Jarmain v Ysgrifennydd Gwladol dros yr Amgylchedd, Trafnidiaeth a'r Rhanbarthau* [2002] 1 PLR 105; *R (Cyngor Bwrdeistref Wandsworth) v Ysgrifennydd Gwladol dros Drafnidiaeth, Llywodraeth Leol a'r Rhanbarthau* [2004] JPL 291; *Cyngor Dinas Rhydychen v Ysgrifennydd Gwladol dros Gymunedau a Llywodraeth Leol* [2007] 2 P&CR 29).

Darpariaethau cyffredinol

Cwestiwn 70: adran 197(3)

142. Nid ydym wedi penderfynu a oedd y dull a fabwysiadwyd ar gyfer y mater gan Ddeddf 1979 yn fwriadol, ond mae absenoldeb terfyn amser clir yn ymddangos yn annymunol yng nghyd-destun trosedd o fethu â rhoi gwybodaeth. Oherwydd ein bod wedi rhesymoli pwerau tebyg ond ychydig yn wahanol i fynnu gwybodaeth o Ddeddfau ar wahân yn un Bil, bu'n rhaid llunio barn ynghylch sut i fynd i'r afael ag anghysondebau rhwng y ddeddfwriaeth berthnasol. Yn yr achos hwn, nid yw'r distawrwydd yn Neddf 1979 ar y pwynt hwn yn gyson ag arfer drafftio modern ac mae'n annymunol am y rheswm a roddir uchod ynghylch troseddoli methiannau i gydymffurfio â hysbysiad.

Cwestiwn 71: adran 200

143. Mae'r mater hwn yn codi oherwydd bod y troseddau yn adran 59 o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn bodoli'n wreiddiol y tu allan i'r Deddfau Cynllunio Gwlad a Thref, yn adran 3 o Ddeddf Mwynderau Dinesig 1967. Gwnaeth Deddf 1967 rai diwygiadau i Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1962, ond roedd adran 3 yn ddarpariaeth annibynnol. Nid oedd Deddf 1962 na Deddf 1967 yn cynnwys unrhyw ddarpariaeth ynghylch y sefyllfa lle cyflawnir trosedd gan gorfforaeth. Gwnaeth Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1968 ddarpariaeth ynghylch y sefyllfa honno, ond dim ond ar gyfer troseddau o dan Ddeddf 1962 a Deddf 1968, nid y troseddau yn adran 3 o Ddeddf 1967.

144. Mae cydgrynhoi dilynol wedi cadw'r sefyllfa hon, ond ni allwn nodi unrhyw reswm pam na ddylai'r ddarpariaeth ynghylch troseddau a gyflawnwyd gan gorfforaethau yn Neddf 1968 fod wedi'i chymhwyso i'r troseddau yn adran 3 o Ddeddf 1967. Credwn y dylai fod wedi'i gymhwyso i'r troseddau hynny, o ystyried ei fod yn berthnasol i'r holl droseddau statudol eraill sy'n ymwneud ag adeiladau rhestredig. Mae'n ymddangos yn debygol bod y methiant i'w gymhwyso yn amryfusedd wrth ddrafftio Deddf 1968.

Cwestiwn 72: adran 201

145. Y troseddau newydd a fewnosodwyd i Ddeddfau presennol gan Ddeddf 2016 oedd y troseddau o dorri hysbysiad gorfodi heneb gofrestredig a thorri hysbysiad stop dros dro (mewn perthynas â heneb gofrestredig neu adeilad rhestredig). Roedd y drosedd o dorri hysbysiad gorfodi adeilad rhestredig eisoes wedi'i chynnwys yn Neddf Adeiladau Rhestredig 1990 ac felly roedd yn "*drosedd berthnasol/relevant offence*" at ddibenion Deddf Gorfodi Rheoleiddiol a Sancsiynau 2008 (Deddf 2008), fel pob un arall o'r troseddau sy'n ymwneud â gwaith anawdurdodedig ac achosi difrod i henebion cofrestredig neu adeiladau rhestredig. Fel yr eglurwyd yn y Nodiadau i Ddrafftwyd, methwyd yr angen i gymhwyso Rhan 3 o Ddeddf 2008 i'r troseddau newydd a fewnosodwyd gan Ddeddf 2016 yn ystod drafftio Bil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2015.

146. Y troseddau eraill yn y Bil presennol nad yw Rhan 3 o Ddeddf 2008 eisoes yn gymwys iddynt yw'r rheini yn adrannau 177 a 197 a pharagraff 2 o Atodlen 6 sy'n ymwneud â darparu gwybodaeth. Unwaith eto, byddai'n ymddangos yn afreolaidd eithrio'r troseddau hynny o adran 201 o ystyried bod yr holl droseddau eraill a ailddatgenir yn y Bil, gan gynnwys troseddau sy'n ymwneud â darparu gwybodaeth gyda cheisiadau am gydsyniad, yn "*droseddau perthnasol/relevant offences*" at ddibenion Rhan 3 o Ddeddf 2008.

147. Gwneir y newidiadau hyn at ddibenion cyflawni cydgrynhoad boddhaol o dan RhS 26C.2(iv). O ystyried ymhellach, nid yw RhS 26C.2(ii) yn berthnasol a bydd y Nodiadau Drafftwy'r yn cael eu diweddarau maes o law.

Cwestiwn 73: adran 203

148. Mae adran 31(4) a (5) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn amodol ar "*ddarpariaethau unrhyw reoliadau a wneir o dan y Ddeddf hon*," ond nid yw'n gwbl glir a yw hyn yn cyfeirio at reoliadau o dan bwerau a nodir mewn manau eraill yn y Ddeddf, neu ei fod yn rhoi pwerau ar wahân i addasu'r isadrannau hynny. Beth bynnag, nid oes unrhyw reoliadau wedi'u gwneud i gyfyngu ar weithrediad adran 31(4) a (5) na'i eithrio, ac ni allwn ragweld unrhyw senario lle y byddent yn cael eu gwneud. I'r graddau y mae adran 31(4) a (5) yn rhoi pwerau gwneud rheoliadau ar wahân, nid ydynt bellach o unrhyw ddefnydd ymarferol at ddibenion RhS 26C.2(iii).

149. Mae'n bosibl defnyddio rheoliadau o dan adran 28 neu 116 o'r Bil sy'n addasu'r darpariaethau ynghylch iawndal am derfynu cytundeb partneriaeth i wneud addasiadau canlyniadol i adran 203 o'r Bil, er na allwn feddwl am unrhyw reswm pam y byddai hynny'n angenrheidiol. Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw bwerau dirprwyedig eraill y gellid eu defnyddio i addasu adran 203; a phe bai unrhyw bwerau o'r fath yn bodoli, ni fyddai angen i adran 203 gyfeirio atynt.

Cwestiwn 74: adran 207(3)

150. Ni allwn ragweld unrhyw sefyllfa lle byddai angen diwygio diffiniad "*buddiant y Goron*" yn y Bil. Mae buddiannau'r Goron a'r Ddugaeth mewn tir a gwmpesir gan adran 207(3) a (4) o'r Bil yr un fath â'r rhai a gwmpesir gan ddiffiniadau mewn llawer o Ddeddfau eraill (gweler, er enghraifft, adran 10(2) o Ddeddf Anifeiliaid Gwyllt a Sycasau (Cymru) 2020). Nid ydym yn credu bod unrhyw fuddiannau eraill y Goron mewn tir y gellid eu hychwanegu.

151. Yr unig orchymyn a wneir o dan adran 82C(3)(c) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yw OS 2006/1469, sy'n ymwneud â dau Dŷ'r Senedd ac nad yw'n berthnasol i Gymru. Ymdrinnir â'r Senedd yn wahanol, mewn gorchymyn o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 y mae ei heffaith wedi'i hymgorffori yn adran 207 o'r Bil.

152. Yn yr achos annhebygol y byddai'n angenrheidiol diwygio'r diffiniad o "*buddiant y Goron*" oherwydd newid deddfwriaethol, byddem yn disgwyl i'r ddeddfwriaeth berthnasol wneud unrhyw ddiwygiadau canlyniadol i adran 207. Pe bai angen gwelliant am ryw reswm arall, mae'n debygol y byddai angen Bil Senedd.

Cwestiwn 75: adran 207(3), (6)(c) a (9)(a)

153. Nid oes unrhyw drafodaethau wedi'u cynnal gyda Llywodraeth y DU yn benodol ar dir sy'n ymwneud â'r Goron. Rydym wedi cysylltu â Llywodraeth y DU ar y Bil yn fwy cyffredinol ac nid oes unrhyw bryderon wedi'u codi mewn perthynas â thir sy'n ymwneud â'r Goron.

154. Mae'r dull a fabwysiadwyd ar gyfer y buddiannau hyn yn golygu y gallai tir y mae'r buddiannau hyn yn bodoli ynddo fod yn amodol ar Ran 2 o'r Bil, fel y'i cymhwysir gan adran 74. Nid ydym yn meddwl bod hyn yn arwyddocaol oherwydd bod adran 74

yn caniatáu ymyrraeth â'r tir hwnnw dim ond i'r graddau nad yw buddiannau'r Goron yn cael eu heffeithio, ac nid yw'n effeithio ar bethau a wneir gan neu ar ran y Goron. Ac fel yr awgrymir yn Nodiadau'r Drafftwy'r, nid ymddengys fod cyfiawnhad dros ailddatgan yr anghysondeb presennol rhwng y ddwy brif Ddeddf. Byddai'r drafftio'n cynnwys unrhyw fuddiannau mewn tir a ddelir yn hawl ystadau preifat Ei Fawrhydi.

Cwestiwn 76: adran 208(3)

155. Mae adran 208(3) o'r Bil yn ailddatgan adran 51(3) o Ddeddf 1979 ac adran 86(3) o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990. Mae adran 51(3) yn gymwys i bob iawndal o dan Ddeddf 1979. Mae adran 86(3) yn gymwys i iawndal am golled a achosir gan hysbysiad cadw adeilad (hynny yw, rhestru dros dro) neu derfynu cytundeb partneriaeth dreftadaeth. Nid yw'n gymwys i iawndal am golledion a achosir gan warchodaeth dros dro, dirymiad neu addasu cydsyniad, hysbysiad stop dros dro neu arfer pŵer mynediad, er bod adran 51(3) o Ddeddf 1979 yn gymwys i'r iawndal am y colledion cyfatebol o dan y Ddeddf honno.
156. Ni allwn nodi unrhyw reswm dros y gwahaniaethau hyn. Diwygiodd Deddf 2016 adran 51(3) o Ddeddf 1979 i gynnwys iawndal yn ymwneud ag amddiffyniad dros dro a hysbysiaid stop dros dro, ac roedd y methiant i wneud diwygiadau cyfatebol i adran 86(3) o Ddeddf 1990 yn amryfusedd. Credwn y dylai Deddf Cynllunio ac Iawndal 1991 hefyd fod wedi cymhwyso adran 86(3) o Ddeddf 1990 i iawndal o dan adran 88B(7) sy'n ymwneud â phwerau mynediad. Mae'r ffaith nad yw adran 86(3) yn gymwys i iawndal am ddirymu neu addasu caniatâd yn deillio o Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1968, a gyflwynodd ganiatâd adeilad rhestredig gyntaf. Ni allwn ddweud a oedd hynny'n ddewis bwriadol neu'n amryfusedd, ond mae'n anghysondeb arall y dylid ei gywiro at ddibenion cyflawni cydgrynhoi boddhaol.

Cwestiwn 77: adran 209(2)(b)

157. Nid yw Deddf Cynllunio 1990 a Deddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn cynnwys darpariaethau cyffredinol sy'n rhoi pwerau penodol i orchmynion a rheoliadau wneud darpariaeth ategol, ond mae pwerau o'r fath wedi'u cynnwys mewn rhai adrannau. Mae arfer drafftio modern yn nodi bod pwerau i wneud isddeddfwriaeth yn cynnwys pwerau i wneud darpariaeth ategol, er ei bod wedi'i hen sefydlu hyd yn oed yn absenoldeb darpariaeth o'r fath y gellir awgrymu pwerau ategol lle mae eu hangen: gweler *Turnai Cyffredinol v Great Eastern Rly Co* (1880) 5 Ap Cas 473. Yn unol â hynny, gall isddeddfwriaeth o dan Ddeddfau 1990 wneud darpariaeth ganlyniadol, gysylltiedig ac atodol lle bo'n briodol neu'n angenrheidiol.
158. Mae cynnwys pwerau atodol datganedig yn adran 209(2)(b) o'r Bil yn egluro bod y pwerau hynny ar gael ac yn osgoi'r angen i ddibynnu ar bwerau ymhlyg. (Yn yr un modd, mae'r Nodiadau Esboniadol i'r Bil Ffyniant Bro ac Adfywio yn datgan mai diben mewnosod pwerau ategol datganedig yn Neddfau 1990 yw "*i wneud y sefyllfa gyfreithiol yn glir ac yn ddiamwys*".) Byddai'n gamarweiniol ac nid yw o gymorth i adran 209 i ddarparu mai dim ond rhai pwerau yn y Bil oedd yn cynnwys pwerau ategol, gan y gallai hynny awgrymu bod pwerau ategol ar gael mewn rhai achosion ond nid mewn eraill.

Materion eraill

Cwestiwn 78: pwerau dirprwyedig newydd

159. Yn y rhan fwyaf o achosion, nid yw'r pwerau dirprwyedig yn y Bil yn newydd, ond maent wedi deillio o ddeddfwriaeth bresennol. Mewn rhai achosion, mae cymeriad pwerau dirprwyedig presennol wedi cael ei newid, er enghraifft o gyfarwyddiadau i reoliadau, ond nid ydynt yn bwerau newydd (gweler yr ymateb i gwestiynau 29 i 31). Mewn achosion eraill, mae pwerau dirprwyedig wedi'u newid, wedi'u culhau'n aml, i adlewyrchu bod y darpariaethau bellach wedi'u hymgorffori yn y Bil, yn hytrach na'u gadael i isdeddfwriaeth.
160. Mae pŵer dirprwyedig newydd i Weinidogion Cymru wedi'i nodi yn y Bil yn adran 2(3); mae'n caniatáu i Weinidogion Cymru eithrio adeiladau penodedig rhag eithriad cyffredinol i adeiladau crefyddol a ddefnyddir yn grefyddol o'u rhestru (gweler yr ymateb i gwestiwn 1).
161. Nid oes unrhyw bwerau dirprwyedig newydd wedi'u nodi yn y Bil ar gyfer unrhyw gyrff cyhoeddus eraill. Mewn rhai achosion, mae pwerau gwneud rheoliadau ar gyfer awdurdodau lleol (gan gynnwys awdurdodau Parciau Cenedlaethol) wedi'u newid i bwerau creu isdeddfau.

Cwestiwn 80: statws isdeddfwriaeth

162. Ymrwymodd rhaglen y Llywodraeth i wella hygyrchedd cyfraith Cymru, *Dyfodol Cyfraith Cymru*, i brosiect sy'n ystyried pecyn o isdeddfwriaeth i roi'r Bil hwn ar waith pe bai'n cael ei basio. Bydd yr holl isdeddfwriaeth gysylltiedig, gan gynnwys OS 2017/643, yn cael ei hystyried fel rhan o'r prosiect hwn.

Cwestiwn 81: hepgor adran 81B o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990

163. Yn ei adroddiad, *Cyfraith Cynllunio yng Nghymru*, gwnaeth Comisiwn y Gyfraith argymhellion (8-5 ac 8-6) ynghylch gallu awdurdod cynllunio i wrthod penderfynu ar geisiadau tebyg. Argymhellodd ailddatgan adrannau 70A a 78A o Ddeddf Cynllunio 1990 ond hepgor adran 70B. Derbyniodd Llywodraeth Cymru yr argymhellion hyn. Y darpariaethau Deddf Adeiladau Rhestredig 1990 sy'n cyfateb i adrannau 70A, 70B a 78A yw adrannau 81A, 81B a 20A yn y drefn honno.
164. Mae adegau pan gyflwynir ceisiadau am ganiatâd cynllunio a chaniatâd adeilad rhestredig ochr yn ochr, felly nid yw'n synhwyrol cael systemau gwahanol ar waith. Felly, cafodd adrannau 20A ac 81A o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 eu cynnwys yn y cydgrynhoi a chafodd adran 81B ei hepgor.

Cwestiynau dilynol

Cwestiwn 83: deddfwriaeth sydd wedi'i heithrio o'r Bil

165. Mae adran 50 o Ddeddf Adeiladau Rhestredig 1990 yn ymwneud yn benodol â chaffaeliadau gorfodol a wneir o dan adran 47 o'r Ddeddf honno. Mae adran 47 o Ddeddf 1990 wedi'i hailddatgan yn y Bil (yn adran 137) ac felly mae adran 50 wedi'i hailddatgan hefyd. Mae cwmpas adran 50 yn wahanol i adran 49, sy'n ymwneud ag unrhyw gaffaeliad gorfodol o dir, nid yn unig y caffaeliadau hynny y darperir ar eu

cyfer o dan y Bil. Rydym wedi dod i'r farn na fyddai ei ailddatgan yn y Bil hwn, nad yw'n ymdrin â phob caffaeliad gorfodol o'r fath, yn gwella hygyrchedd.

Cwestiwn 85: pwerau newydd

166. Gweler yr ymateb i Gwestiwn 1.